

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1070.

CHICAGO, ILL., 15. MARCA, (MARCH 15,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Ali je parlamentarizem v polomu?
John L. Lewis pred senatno komisijo.
Prihodnji zbor J.S.Z. bo meseca maja 1928.
Potvarjanja in zavijanje v "Delavcu".
Kaj je tekma v navalizmu.
Shodi pittsburskega reliefa v Ohiju.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Stavka, nov dom na Lawrencu in drugo.
Od sv. Štefana v Chicagu.
Herminie za socialistično agitacijo.
Slovenski dom v LaSallu ter to in ono o la-
sallski naselbini.
Odgovor na dopis Marije Dernačeve v "De-
lavcu".
Za Johnatowsko okrožje.
Ivan Molek bo predaval v milwauški naselbini.

Zabava hrvatskih organizacij v Chicagu
v pomoč stavkarjem.

Seja kluba JSZ. v Canonsburgu odložena.
Upravni odbor Proletarca za leto 1928.
Predavanje v Waukegan o Izobraževalni ak-
ciji J. S. Z.

V petek 23. marca bo v klubu št. 1 v Chicagu
predavanje o drami.

Stavkovni fond premogarjev.

Iz upravnštva.

Agitatorji na delu.

Listu v podporo.

RAZNO.

Sodruška (Čulkovski).

Vičipci.

Naročajte revijo "Pod lipo".

NAŠI ODRI:

O vprizoritvi "Poročne noči" v Canonsburgu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Ishaša vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG

KI JIH IMA V ZALOGI
"PROLETAREC".

NEPOSLOVNE KNJIGE, ROMANI, POVESTI IN ČRTICE.

AMERIŠKI SLOVENCJI, (izdala SNPJ.), ameriška zgodovina, zgodovina SNPJ in slovenskih naselbin. Ilustrirana. Vezana v platno	\$5.00
BEDA KOVA IZPOVED, broš. \$1., vezana	1.50
BOZICNA PESEM V PROZI, (Charles Dickens) broširana ...	.40
BEG IZ TEME, (ruski pisatelj), broširana \$1.25, vezana	1.75
BELE NOCI-MALI JUNAK, (F. M. Dostojevski) povesti, broši- rana	.55
BLAGAJNA VELIKEGA VOJ- VODE, roman, broširana	.75
SILKE, povesti, broširana	.45
BOJ ZA PRAVICO, povest, veza- na	.75
BOY, (Lois Ooloma), roman, 269 strani, broš. 35c, vezana	.50
ČRNI PANTER, (Milan Pugelj), črtice, broširana	.75
ČVETKE, šopek pravljic	.20
DEČEK BREZ IMENA, (V. Lev- stik), vez.	1.20
DETELJICA, povest, broširana ...	.45
DON CORREA, (G. Keller), ro- man	.25
DOBE, (Dr. Ivan Lah), povest, vezana	.45
DR. HINKO DOLENEC, zbrani spisi, broš.	.60
DVE SLIKI, povest, broširana ...	.60
FILIZOFKA ZGODBA, (Aljoja Jirasek), broš. 40c, vezana ...	.50
FRANČKA in drugo, povest bro- širana	.40
GOLEM, (G. Meyrink), roman, broš. 75c, vezana	1.00
HEPTAMERON, (Margareta Va- loiska), povest, broširana	.40
HUMORESKE, GROTESKE IN SATIRE, (VI. Azov in Tefli), broširana	.60
IGRALEC, (F. M. Dostojevski), broširana, 264 st.	.75
JIMMIE HIGGINS, (Upton Sin- clair, prevel I. M.) vezana v platno	\$1.00
JUG, (P. Chocholeoušek), zgo- dovinski roman, 616 strani, broši- rana 85c, vezana v platno ...	1.25
JUNAK NABEGA ČABA, (M. J. Lermontov), broširana	.75
JURKICA AGICEVA, (Ka. Šan- dor-Gjalski), povest, 360 stra- ni broširana 75c, vezana v plat- no	1.00
KAJ SI JE IZMISLIL DOKTOR OKS, (Jules Verne), broširana. .35	
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
KRES, letnik, 1922 lično vezana ..	1.50
KUHINJA PRI KRALJICI GO- SJI NOZICI, (Anatole France), broširana 85c, vezana	1.10
LETECE SENOE, (S. H. Vajsan- sky), roman	.50
LISJAKOVA HOL, povest, broši- rana	.50
LJUDSKE POVESTI, (Fr. Jaklič), broširana	.65
LJUDSKE PRIPOVEDKE, (L. N. Tolstoj), broš.	.85
MARJETICA, idila, broširana ...	.75

MATERINA ŽETEV, pripovedke iz Dalmacije	.75
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Oar- kar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
NA KRIVIH POTIH, povest, bro- širana	.40
NESREČNICA, (I. S. Turge- njen), broš.	.50
OBČINSKO DETE, (Bran. Nušič), roman dojenčka, broš.	.65
OBISKI, (Lidior Cankar), veza- na	1.40
OB 50-LETNICI DR. JANEŽA EV. KREKA	.25
OGLENICA, povest, broširana ...	.40
PASTI IN ZANKI, (I. S. Orel), broširana	.40
PATRIA, povest iz irske junške dobe, broširana	.40
PIKOVA DAMA, (A. S. Puškin), povest, broš.	.40
PISANA MATI, povest, broširana	.45
PLEBANUS JOANNES, (L. Pre- gelj), broširana	.75
POJEDINA PRI TRIMALHIJO- NU, povest, broš.	.40
POVEST O SEDMIM OBES- NIM, (Leonid Andrejev), bro- širana	.60
POVESTI, (Lovro Kuhar), broš.	.60
POVESTI MAKSIMA GORKIJA, broširana, 210 strani	.75
POVESTI, (Rabindranath Ta- gore), broširana	.40
POZIGALEC	.25
PREVLJICE, (Fr. Milčinski), s slikami, vez.	1.00
PRELEPA VASILJICA, in dru- ge ruske pravljice, broširana ..	.40
RAZNE POVESTI, broširana ...	.75
SAMOSILNIK, (A. Novačan), de- set povesti, broširana	.75
SAVIČEV PESIMIZEM, (E. Kristan), novela, broširana ...	.50
SOSEDJE in druge novele, (A. P. Čehov), broširana	.50
SRCE, novele, vezana	.50
SREČOLOVEC, povest, broširana	.35
SPISI ANDREJKOVEGA JO- ŽETA, V. zv. vezan	.75
I, III, IV., VI., VII., VIII. sv. broširani, po	.30
S POTI, (Lidior Cankar), potopis- ne četrtice, broširana	.75
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broši- rana	.40
STARA DEVICA, povest, broši- rana	.45
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Joa. Suchy), broši- rana	.35
STEPNI KRALJ LEAR IN HI- SA OB VOLGI, (I. S. Turge- njev in S. Stepnjak), povesti, broširana	.60
SVETOBOR, povest, broširana ...	.65
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.75
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel) broširana	.65
TRI POVESTI, (L. Tolstoj) bro- širana	.40
UDOVICA, (I. E. Tomde), povest 330 strani, broširana 75c, ve- zana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VITEZ IZ RDEČE HIAE, (Ale- ksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504	

strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in črtic, broširana ...	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZAJEDALCI, (Ivan Molek), po- vest, 304 strani, vezana v plat- no	1.75
ZA SREČO, povest, broširana ...	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), po- vest, broš.	.45
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murak), broširana ..	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, ve- zana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel L. Hribar) vezana	1.00
MODERNA FRANČOSKA LIRI- KA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA, (Fram Al- brecht), trdo vezba	.50
POEZIJE, (Fram Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Gla- ser), broširana	.35
PRESERNOVE POEZIJE, vez. ...	.75
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), bro- širana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRI- KE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma- char), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRI- KA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante De- beljak), broširana	.50
VOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trdo vezba	.50
TRBOVLJE, (Tome Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje- slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zu- pančič), pesnitve, broširana ...	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ČARLJEVA ŽENITEV-TRJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broši- rana	.25
GOLGOTA, (M. Krlež), drama v treh dejanjih	.50
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib- sen), igra v petih dejanjih, bro- širana	.60
HEBTEENICA, (Ivan Molek) dra- ma v treh dejanjih s prologom in epilogom	.25
KASIJ, drama v 3 dejanjih ...	.75
JULIJ CAZAR, (Wm. Shakes- peare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
(Nadaljevanje na 3. strani platnic.)	

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1070.

CHICAGO, ILL., 15. MARCA, (MARCH 15,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ALI JE PARLAMENTARIZEM V POLOMU?

I.

VOLILNA PRAVICA ljudem ni bila poklonjena. Narodi vseh dežel so se borili zanjo. Tisoče delavcev je padlo v teh bojih, stotisoči so bili preganjani. Na vedno večji pritisk množic so bili privilegirani sloji primorani popuščati. V starih zbornicah stanov in plemstva ni imelo ljudstvo nikogar, ki bi ga branil. Velikaš je bil vse. Podložnik je imel edino dolžnosti, pravic nikakih. Če jih je zahteval, se je pregrešil proti posvetni in cerkveni oblasti in kazni je bila smrt.

Polagoma se je to stanje spremenilo. Fevdalizem starega plemstva je padel in pojavila se je nova ekonomska tvorba — kapitalizem in z njim delavski razred, zapopaden v industrialne mproletariatu, ki si je v zapadni in centralni Evropi po dolгих bojih izvojeval splošno enako in tajno volilno pravico. Smatral jo je v vsaki deželi za največjo pridobitev tedanjega časa. Najtrdovratnejše se je upirala Rusija, ki je ostala avtokracija fevdalne oblike do padca carizma. Revolucija l. 1905, po rusko-japonski vojni, je izvojevala dumo—veliko manj kot je hotela izvojevati, a vendarle nekaj. Demokracija je smatrala tudi to malo za pridobitev.

Z velikanskim navdušenjem se je delavstvo v Avstriji borilo za splošno enako in tajno volilno pravico in jo po letu 1905 tudi dobilo. Stare kurije so odpadle. Aristokrat, ako je hotel biti izvoljen, je moral iskati glasov med meščanstvom, delavci in kmeti. Preje mu ni bilo treba prijaznosti mase, kajti izvolila ga je kurija veleposestnikov in njihovi poslanci so kontrolirali državni zbor. V kranjskem deželnem zboru npr. je imelo osemdeset veleposestnikov deset poslancev, delavci nobenega. Prva koncesija, ki jo je dobilo delavstvo v Avstriji v borbi za volilno pravo, je bila peta kurija. V nji je smel glasovati vsak polnoleten moški neglede če je plačeval kaj direktnih davkov ali ne. Vsa Kranjska je imela v tej kuriji enega državnega poslanca; do sto kranjskih veleposestnikov je imelo tudi enega.

To krivično razmerje je moglo biti odpravljeno samo z bojem. "Dobri cesar" je dober na-

pram podložnikom edino ako ga prisiliš. Delavstvo se je borilo s tako energijo za volilno pravico zato, ker si je hotelo svoj boj z zastopstvi v zakonodajah olajšati. Mislilo je pravilno.

Dasi parlament ni bil povsod to kar bi imel biti, je značil korak naprej, in ljudstvo ga ne bi samovoljno nikoli ne storilo nazaj. Veliko je slučajev, kjer so mogotci parlament razpustili, ali so ga celo razgnali, če ni delal po njihovi volji. Polagoma pa je v eni ali drugi deželi vendar postal vrhovno telo.

Japonska je do zadnjega leta še vedno imela volilni red, kakršen je bil npr. v Avstriji odpravljen l. 1905. Volitve v japonski državni zbor 20. februarja to leto so bile prve, v katerih je smel glasovati vsak Japonec, ki ima stalno bivališče in je prekoračil 25. leto starosti. Ženske na Japonskem še nimajo volilne pravice. Do lanskega leta je imelo na Japonskem samo tri milijone ljudi pravico glasovanja. Po sedanji postavi jo ima trinajst milijonov ljudi.

Parlamentarizem, ki je odvzel predprave privilegiranih stanov in dal ljudstvu splošno, enako in tajno volilno pravico, znači temeljni prehod iz stare v moderno politično strukturo.

Glasovnica je mnogo ljudi tudi razočarala. Pričakovali so, da bo preuredila svet, mesto tega pa so prišli tudi po novem volilnem redu v zbornice večinoma poslanci, ki so zastopali interese obstoječega ekonomskega sistema. Klubi poslancev socialističnih strank so se sicer po pridobitvi volilne pravice zelo pojačali in stalno rastejo, toda nasprotniki so vendar v premoči. Torej so bile manifestacije zamanj, delavske žrtve, ki so padle v borbi z vojaštvom in policijo za volilno pravo, so padle zastonj. To mišljenje je zmota. Tisti, ki zahtevajo preobrate preko noči, ali vsaj v času svojega življenja, ne morejo dobiti drugega kot razočaranje. Njihova zmota je namreč v tem, da preobrate napačno pojmujejo. Kdo delavcev se bi hotel npr. povrniti v razmere, kakršne so bile pol stoletja nazaj?! Torej vendar preobrat! Ni ga opaziti, ker se vrši stopnjevanje in ga razumejo le tisti,

ki znajo gledati ne le v današnji dan, ampak vsaj 50 let nazaj in nekaj let naprej.

"Glasovnica nič ne pomeni", pravijo eni razočaranci. "Sila je edino, kar odločuje". Svoje krivo spoznanje pa so si potrdili še z razodetjem: "Delavstvo bo vladalo edino tedaj, če vzame oblast s silo".

To mnenje ni do vojne prevladovalo med delavstvom nobene dežele, ampak le v posameznih strujah. Šele po drugi ruski revoluciji l. 1917 se je zaneslo ta pogubni nazor med širše množice.

Če je sila v rokah tvojega nasprotnika, ne boš ti nič opravil. Pet tisoč delavcev, ki ga navdušijo "radikalni" govorniki s pozivi na "revolucijo" na kakem shodu, ne predstavlja toliko moči kot pet vojakov z dvema strojima puškama. Imajo pa pet tisoč glasov, pet tisoč glasov pa je v današnji dobi veliko več kot pet vojakov in dve strojni puški. Če bi delavci to razumeli, bi imeli več moči in manj razočaranja. Deset let je že po ruski revoluciji, in še vedno se dobe, ki trdijo: Povsod bi morali slediti vzgledu Rusov. Posluži se sile in oblast bo tvoja. Vsi taki si predstavljajo zmago ruske revolucije v napačni luči. V Rusiji so imeli zelo malo praktičnega znanja s parlamentarizmom, ker ga ni bilo. Šele od l. 1905 naprej so Rusi dobili dumo — zbornico, ki ni imela pravice odstavljati ali sestavljati kabinete, pač pa je smela odobravati sklepe carjeve vlade, in posamezniki so smeli tudi nekoliko kritizirati. Če pa so si vzeli te pravice preveč, so sledile nove volitve. Vzlic temu skromnemu začetku parlamentarizma v Rusiji je bila duma vendarle pridobitev. Bila je duma, ki je izvršila PRVO poglavje v drami strmoglavljenja carizma.

V krizah, v najkritičnejših momentih se spozna, v koliko si za nalogo ki jo izvršuješ sposoben, in v koliko nisi. Po vojni smo dobili diktature v raznih deželah. Diktature v več ali manj milejši obliki imajo Bolgarija, Rumunija, Madžarska in Poljska. Bolgarija in Madžarska sta imeli nekaj časa vsled preobratov režime terorizma; opozicijo sta krotili z brutalnostmi, a tudi opozicija je bila pripravljena, da se posluži enakih metod, če bi prišla na krmilo. Španija je sprejela diktaturo brez večjega odpora, a se ni posebno priljubila, in diktator Primo Rivera skuša uvesti nazaj tak parlament, ki bi delal po njegovi volji. Najmodernejše diktature imata Rusija in Italija. V bistvu sta si enaki. Obe sta razpustili stranke opozicije, Rusija celo bolj kakor Italija. V obeh je dovoljeno samo časopisje, ki je z vlado.

Ne ena ne druga pa ni zatrla ljudskega hrepenenja po demokraciji. Mussolinijevo prizadevanje, da mu zadosti z raznimi brezpomembnimi volitvami, in opozicija v ruski komunistični stranki, je dokaz, da so diktature danes samo začasni pojavi, ki imajo svoje zgodovinske vzroke.

John L. Lewis pred senatno komisijo

Predsednik unije premogarjev John L. Lewis je bil dne 7. marca zaslišan pred senatno komisijo v Washingtonu, katera preiskuje stavkovno situacijo na poljih mehkega premoga, v prvi vrsti v Pennsylvaniji.

O potovanju članov senatne komisije po rudarskih kempah Pennsylvanije smo že poročali. Potem so odšli v Washington in povabili zastopnike unije, premogovniških in železniških družb, da pridejo na zaslišanje. Prvi je bil na vrsti John L. Lewis, ki je bil izpraševan več ur. Govoril je o kaotičnosti ameriške premogovniške industrije, o izigravanju ene kompanije proti drugi pri manipuliranju z naročili, o sistematični kampanji za uničenje unije, o tekmih za zmanjšanje produkcijskih stroškov na račun zniževanja premogarskih plač in večjega naganjanja pri delu ter o velikem številu nezgod, ki se dogajajo vsled te demoralizacije.

Dejal je, da so ameriški premogarji najbolj izvežbani izmed vseh na svetu in da povprečen ameriški premogar producira štirikrat toliko kot kjerkoli drugje. In v ameriških premogovnikih je ubitih štirikrat več rudarjev na vsakih milijon ton izkopanega premoga kakor v drugih deželah.

Senator Couzens iz Michigana je vprašal Lewisa: "Čemu tolikšna izguba življenj?"

"Varovati življenja v rovih stane denar," je odgovoril. "Zračiti rove stane denar; škropljenje prahu in ventilacija stane. Inspekcija povzroča stroške in vse drugo, kar bi imelo varovati premogarje pri delu, je zvezano s stroški."

"Petindvajset tisoč premogarjev je ubitih v ameriških rovih vsako leto," je pojasneval predsednik unije. Vladna statistika domneva, da je štirikrat toliko vsako leto poškodovanih, med njimi tisoče trajno. Na antracitnih poljih ubije povprečno vsako leto 500 premogarjev in od 22,000 do 27,000 je toliko pobitih, da pridejo v poštev za podporo v mejah odškodninskega zakona.

Za vodilni nasprotnici unije premogarjev je Lewis navedel Consolidated Coal kompanijo, ki je največja premogokopna družba v West Virginiji. Kontrolira jo John D. Rockefeller, Jr. Druga je mogočna Pittsburgh Coal kompanija, v kateri dominira ameriški finančni tajnik Mellon. S tema v zvezi so velike železniške družbe, npr. Pennsylvanija R. R. Co.

V Pennsylvaniji jim služi v boju proti uniji takozvana "coal and iron police" (policija, ki jo najemajo in plačujejo družbe, a je pod nominalnim poveljstvom governorja), in pa pennsylvanska državna policija, zvana kozaki.

Lewis se je bridko pritožil nad drastičnimi sodnimi prepovedmi proti premogarjem, katerim je nemogoče skriti, da so izdane v prilogo

kompanij za uničenje unije. Končno je posvaril operatorje, da če izgine U.M.W., pride na njeno mesto revolucionarna unija, s katero ne bodo mogli postopati tako poljubno. Dejal je, da radikalizem med premogarji živi od njihove mizerije, radikalni agitatorji, kot komunisti in člani I.W.W., pa žive od bednih premogarjev. Naglašal je, da ni še nobena kompanija vprašala za sodno prepoved proti ekstremni organizaciji I.W.W., ki ima svoje organizatorje in propagandiste v revirjih v katerih deluje U.M.W. To je pojasnil sledeče: Operatorji si mislijo: Najprvo je treba zdrobiti U.M.W., z radikalcji pa bomo potem lahko opravili. Ozrl se je proti zastopnikom kompanij, ter dejal: Pa ne boste tako lahko!

Lewisa je komisija zelo prijazno sprejela in eden senatorjev ga je pohvalil, da je človek velikih sposobnosti in energije.

Za ozdravljenje teh razmer je Lewis predlagal združenje malih premogovniških družb, to je, koncentracijo po vzgledu jeklarske industrije.

Napravil je dobro poročilo, nasvet pa je za unijo ničev. Koncentracija premogovniške industrije v trust ni še noben pogoj za prospevanje unije, kajti jeklarski trust se je proti nji boril z vsemi močmi in je v boju tudi uspel.

Če bi bilo vodstvo U.M.W. bolj odločno, če se ne bi vzrujalo toliko radi takozvanih samopostavljenih radikalnih agitatorjev in ako bi situacijo pogumno premostrilo z vso dalekovidnostjo ki je v takem slučaju potrebna, tedaj bi Lewis dejal: Zdravilo za odpravo sedanjega stanja je socializacija rogov! Drugega trajne vrednosti ni.

Bili so dnevi, ko se je U.M.W. že izrekla zanj. V zadnjih petih letih in deloma že prej so jo priporočali razni veščaki in drugi odgovorni ljudje, katerim se ne more očitati, da so privrženci socializma.

Lewis je priznal, da ima politična moč na potek sedanjega boja stavkarjev velik vpliv. Stranka, kateri pripada Mellon in za katero delujejo Rockefellerjevi interesi, ima administracijo v Washingtonu v svojih rokah in večino v kongresu. John L. Lewis je l. 1924 agitiral zanj, v povračilo pa je v tej stavki vposlila svojo politično moč v Pennsylvaniji za boj proti U. M. W. in za teroriziranje stavkarjev.

Dokler se ameriški unijski voditelji celo iz takih izkušenj v politiki ničesar ne nauče, je nemogoče pričakovati izboljšavanj. Njihova neodločnost tira unije v impotenco. Bilo bi nepojmljivo, če ta stavka vsaj nekatere ne prisili misliti drugače, da bi se zbudili iz zastarelosti svoje taktike ter se oprijeli metod in programa, ki odgovarja sedanjemu času.

Bi radi knjige? Prečitajte cenik knjig v tej številki "Proletarca".

ČULKOVSKI:

SODRUGA.

(Nadaljevanje.)

Zgodilo se je pa, da je bil Vinko prestavljen na drugo zmeno in je odhajal na delo takrat, ko se je Anza vračal, tako da sta bila z naprej samo ob nedeljah skupaj doma. S tem se je začelo tisto, česar se do tedaj nista zavedala. Ljubosumje. Spoznala sta, da sta vsak po svoje v Hanko zaljubljena. Kadar je bil Anza doma in je Vinko v podzemelju gonil vozičke po tesnem rovu, mu je venomer bila pred očmi Hanka, kako zaliva na vrtu rože in kako ji Anza donaša vodo, kako mu Hanka naliva kavo in vprašuje, če je dovolj sladka ter ga smehljaje opazuje, kako mu tekne. A kadar je Vinko doma počival in je Anza globoko doli v izkopu do pasu razgaljen mahal s kopačem po trdi črni plasti, ki se je svetlikala v odsevu svetilke, se mu je zdelo, da sliši Hankin zvonki smeh, ko brizga Vinkota z mrzlo vodo po razgaljenem hrbtu. In globoko je zavzdihnil, če se je spomnil, da mogoče Vinko ravno zdaj spremlja Hanka v konzum in ji pomaga odnašati naloženo košaro in kako ga ona zato hvaležno pogleduje.

Nič več se nista Vinko in Anza tako dobro razumela. Ob nedeljah, ko sta bila oba doma, nista več hodila skupaj k fari in v gostilno. Zvečer, ko sta se spravljala spat, se nista več pozno v noč pogovarjala, leže v posteljah, o vseh mogočih rečeh in delala načrte za bodočnost. Postala sta nestrpna in prepirljiva. Če je Vinko slekel suknjo in jo slučajno odložil na Anzovo postelj, jo je ta gotovo pograbil in vrgel na Vinkovo. In če se je Anza enkrat spozabil in vzel Vinkovo brisačo, se je ta gotovo obregnil nanj češ, ali nimaš svoje. Poprej sta skupno uporabljala Anzovo krtačo in Vinkovo kremo, zdaj sta si nabavila vsak svoje.

Hanka je skušala biti še nadalje z obema enako prijazna, saj še vedno ni vedela, komu bi dala prednost, oba je imala enako rada. Vinko s svojim živahnim temperamentom, jo je dostikrat spravil v odkritosrčen smeh, a Anza ji je imponiral s svojo solidno dobrodušnostjo. Skušala je na nju pomirljivo vplivati, a kadar sta bila oba doma, se ji to ni hotelo posrečiti. Vsak je domneval, da njena prisrčnost in veselost velja drugemu in je odgovarjal redkobesedno in čemerno. Vprašujoče ju je opazovala in postajala žalostna. Skrbela pa je za oba z enako pozornostjo kot doslej. Skušala je z vsakim posameznim ter ga je prepričevala, kako nesmiseln je njegov sum, in navadno se ji je posrečilo tega in onega spraviti zopet v dobro voljo. Kakor hitro pa je v njegovi navzočnosti dala nasprotniku prijazno besedo ali mu pokazala smehljajoč obraz, je bil zopet križ. Razpasla se je med njima stalna opozicija. Če je eden o nečem trdil, da je belo, je drugi gotovo trdil da je črno,

čeprav je bil sam prepričan, da je belo. Drug drugega sta skušala osmešiti v Hankinih očeh.

Kmalu pa je kriza dospela do vrhunca. Zgodilo se je takole. Neke sobote zvečer se je vršil pri Logarju rudarski shod. Iz mesta dospeli govornik je v natlačeni sobi pojasnjeval vse prednosti organizacijskega dela v dobrobit delavstva. Pozival je rudarje, naj se vendar tudi oni enkrat zavedo svoje pripadnosti k izkoriščenemu razredu in se strnejo proti razredu svojih izkoriščevalcev v trdno in zavestno razredno bojno fronto.

"Naša moč in rešitev je le v naši razredni zavesti in v neomajni zvestobi v borbi za naše pravice!" je zaključil govornik in večina poslušalcev je pritrjevalno prikimavala.

K besedi se je oglasil tudi Anza, ki je prinesel svojo razredno zavest že iz Gornjega Štajerja in si je neumorno prizadeval, da jo vzbudi tudi med svojimi sodelavci v Hrastniku. Pridobil je že precej članov svoji mladi organizaciji zavednih rudarjev, na katero pa je še večina gledala kot na neko novotarijo, ki se nikakor ni mogla vživeti v njihovo dosedanje pojmovanje.

"Saj imamo svoje staro 'društvo svete Barbare', ki so ga še naši očetje ustanovili in ki vsakemu članu, ko umrje, oskrbi lep pogreb s konduktom in muziko in na praznik Sv. Barbare izplača vsakemu članu iz blagajne goldinar za pijačo. Ta nova organizacija skuša pa napraviti samo zmedo. Še sam župnik so rekli, da ne bo prinesla nič dobrega, da pobira denar za 'štrik' in za 'rebolucjon'. In tisti, ki so s tem začeli, baje tudi nobene vere nimajo in ne hodijo k spovedi niti o Veliki noči."

Tako in podobno se je razburjala večina in ugibala, kaj bo iz tega. Mnogo je bilo tudi govorjenja, ko so člani nove organizacije prvega Maja vsi doma ostali in napravili predpoldne spreved po dolini pred katerim so nosili rdečo zastavo. In od takrat so jih imenovali "rdečkarje".

Anza je novodošlega Vinkota takoj skušal pridobiti in mu vzbuditi svojo razredno zavest ter ga je sčasom res pripravil do tega, da se je vpisal v razredno strokovno organizacijo.

"Kaj boš letal za farškimi procesijami," mu je pravil, "njihovo društvo Sv. Barbare obstoji že trideset let, pa še ni enkrat s prstom mignilo, da bi socialni položaj rudarjem kaj zboljšalo. Samo učijo, da naj udano trpimo, da si s tem zaslužimo sveta nebesa in da naj svoje gospodarje ljubimo, zato ker nam dajejo zaslužek, tega pa ne povedo, koliko pa oni z našim delom zaslužijo. In mi naj jih ljubimo in spoštujemo? Zakaj pa tudi oni nas ne spoštujejo? Če nisi dopolnil tiste storitve, ki so ti jo naložili, te nič ne vprašajo da li ti jo je bilo mogoče dopolniti, temveč ti kratkomalo utrgajo na zaslužku, pa če imaš dosti za koruzne žgance ali ne. In ko od onemoglosti ne moreš več delati, pa hajdi na cesto, še pod streho te ne pustijo, čeprav si jim

štirideset let delal. Vsa ta vprašanja za voditelje društva sv. Barbare ne eksistirajo. Mi si moramo sami ustvariti tako organizacijo, ki bo s svojo odločnostjo in številčno močjo podjetniške prisilila, da se bodo za našo eksistenco brigali. Zahtevati moramo svoje pravice!"

Vinko, ki je do zdaj v svojem kmetskem miljeju imel za taka vprašanja malo smisla, in je menil, da je treba k rudniku samo žlico s seboj prinesiti, pa bo imel vsega dovolj, je moral že v kratkem času na svoji koži občutiti, da so Anzove teorije resnične in je redno ob vsaki plači odrajal Anzu svoj članski prispevek. Od kar pa je zavladata med njima ta napetost, sta se začela izogibati vsakega osebnega občevanja med seboj, nista več teoretizirala in drug drugega navduševala za svojo organizacijo. Anza ni Vinkota nič več vprašal, če je že poravnal svojo članarino in Vinko se ni mogel odločiti, da bi mu jo sam izročil. Tudi je iz golega osebnega nasprotstva začel omalovaževati Anzova prizadevanja za organizacijo, kar je s časoma prešlo v neprikrito opozicijo. Dasi se ni upal naravnost z njim prepirati, je pa skušal med tovariši ustvarjati nerazpoloženje proti Anzu in njegovi organizaciji.

Ko je torej Anza stopil na stol in nekoliko v zadregi, vendar prepričevalno začel razlagati prednosti organiziranega odpora proti izkoriščanju in je pozival rudarje, naj se organizirajo in stopijo v novo organizacijo, ki se je ustanovila z namenom, da štiti njihove interese, je začutil Vinko v svojem srcu neko nedoločno zavist in željo, kako bi zmanjšal ugoden utis, ki so ga napravljale Anzove besede na poslušalce. Opazoval je Anza in videl, da je njegov pogled med govorom trajno uprt v določeno snier, kakor da hoče govoriti posebni skupini poslušalcev ali le eni sami osebi izmed njih. Sledil je njegovemu vzoru in zagledal Hanko, ki je stala pri vratih in kakor zamaknjena zrla s pol odprtimi ustnicami Anza in takorekoč požirala njegove besede.

Tedaj je v Vinkotu nekaj zavrelo, kri mu je šinila v obraz in brez pomisleka je kriknil tja proti Anzu:

"Kaj lažeš?! Nehaj že enkrat farbat ljudi! Saj vidiš, da te nihče ne mara poslušati!"

(Konec prihodnjič.)

Papagaj pravi

Nobenemu nič ne verjamem. Vsi so drug čez drugega, jaz pa sem sam zase. Noben se ne briga zame, jaz se ne za druge.

Prihodnji zbor Jugoslovanske Socialistične Zveze

Referendum za določitev sedeža zbora.—Volitve delegatov.—Provizorični spored.

REDNI zbor Jugoslovanske socialistične zveze se vrši vsaki dve leti. Prejšnji (šesti po redu) se je vršil l. 1926. Prihodnji, ki bo VII. redni zbor, se vrši letos.

Eksekutiva JSZ. je na svoji seji dne 8. marca sklenila, da se zbor prične v soboto 19. maja in konča v ponedeljek 21. maja. Seje zbora navadno trajajo tri dni.

Za sedež zbora so nominirana mesta Cleveland, Milwaukee in Chicago. Vsled praktičnih razlogov, ki so navedeni v zapisniku seje, priporoča eksekutiva članstvu, da glasuje za Chicago.

Zbor bo zelo važen in naloga klubov je, da store vse za čimboljšo in številnejšo reprezentacijo. Razpravljali bomo o predsedniških volitvah in naši kampanji, o sklepih konvencije socialistične stranke, ki se bo vršila v New Yorku dober mesec pred našim zborom, o unijah itd., kot je razvidno iz predležečega sporeda. Važna bo razprava o predlogih strankine konvencije za reorganizacijo socialistične stranke, da se vanjo pritegne čimveč ameriškega delavstva in naprednih unij.

Pravico do delegatov na rednih zborih JSZ. imajo:

Klubi, ki štejejo do 50 članov, po enega delegata, in potem na vsakih nadaljnjih 50 članov enega delegata več.

Vsaka konferenca JSZ. ima pravico do enega delegata, ki naj bo, ako le mogoče, njen tajnik.

Vsako društvo ali klub Izobraževalne akcije JSZ. ima pravico do enega delegata. Ti zastopniki imajo na zboru naziv "bratski delegatje društev in klubov Izobraževalne akcije JSZ."

Stroške jim plačajo društva.

Nadalje prisostvujejo zboru z vsemi pravicami člani eksekutive in nadzornega odbora JSZ., člani nadzornega odbora sekcij, tajnik J.S.Z., urednik in upravnik njenega glasila, tajnik prosvetnega odseka JSZ. in poročevalci (referenti, ki so navedeni v sporedu, ako niso že drugače člani zbora.)

Vožnje stroške delegatom klubov plača JSZ. iz svojega konvenčnega fonda.

Provizorični dnevni red zbora, ki bo predložen delegaciji, je sledeči:

OTVORITEV IN KONSTITUIRANJE ZBORA.

- 1.) Otvoritev VII. rednega zbora (glavni tajnik J.S.Z.)
- 2.) Volitve verifikacijskega odbora (za pregled pooblastil, tri člane in gl. tajnik.)
- 3.) Predložitev poslovnika in dnevnega reda.
- 4.) Volitve predsednika in podpredsednika.
- 5.) Volitve dveh zapisnikarjev.

POROČILA IN REFERATI.

- 6.) Poročilo tajnika o delu in stanju JSZ., volilni kampanji in o aktivnostih zveze od VI. rednega zbora. Poroča tajnik Charles Pogorelec.
- 7.) Poročilo sekcijjskih odborov:
 - a) za slovensko sekcijo poroča tajnik Frank Zaitz.
 - b) o delu članov arbske sekcije poroča Geo. Maslach.
- 8.) Zvezno glasilo in literatura, poročata za uredništvo Fr. Zaitz in za upravništvo Chas. Pogorelec.
- 9.) Izobraževalna akcija JSZ., poroča tajnik Chas. Pogorelec.
- 10.) Poročilo delegata Zveze o konvenciji socialistične stranke v New Yorku.
- 11.) Predsedniške volitve in naša kampanja, poroča Frank S. Tauchar.
- 12.) Poročila tajnikov Konferenc: Penna, Ohio (dve), Kansas, Illinois-Wisconsin).
- 13.) Poročilo stavbinskega odseka JSZ., poroča tajnik Fr. Zaitz.
- 14.) Naše delo med mladino, referent Jaško Radelj ml.
- 15.) Jugoslovanske podporne organizacije in naše gibanje, referent Fr. Zaitz.
- 16.) Socialistična agitacija med arbo-hrvatskim delavstvom v Ameriki, referent Peter Kokotovich.
- 17.) Kulturno delo med slovenskim delavstvom v Ameriki, poroča Fr. Alesh.
- 18.) Strokovno organizirano delavstvo in J.S.Z., referent Jože Zaverčnik.
- 19.) Zadrugištvo, referent Anton Garden.
- 20.) Poročilo odbora za pravila (Blaž Novak, Chas. Pogorelec, Fr. Zaitz).
- 21.) Razpust zbora.

Eksekutiva je zaključila, da ne sme noben poročevalec porabiti več kot pol ure časa za svoj referat. Izjema je le poročilo tajnika. Vsakemu poročilu in referatu sledi razprava.

Klubi, kakor tudi konference, naj o sporedu zbora razpravljajo na sejah in o sklepih poročajo v Proletarcu. Razprave v listu naj se udeleže tudi posamezniki. Vsakdo, ki ima kako sugestijo, naj jo sporoči v list, enako oni, ki jim to ali ono v našem pokretu ne ugaša.

Volitve delegatov se začno ta mesec in se končajo zadnji teden v aprilu.

Sodrugji in somišljeniki, potrudimo se, da bo naš sedmi redni zbor največji v zgodovini Jugoslovanske socialistične zveze!

Upravni odbor "Proletarca" za l. 1928

Člani upravnega odbora "Proletarca", ki so bili izvoljeni na obnem zboru 26. januarja, so se na svoji prvi seji 29. februarja v uradu "Proletarca" sledeče konstituirali: Predsednik John Olip; podpredsednik Vinko Ločniškar; tajnik Frank Alesh; blagajnik Filip Godina; nadzorni odbor: Donald J. Lotrich, Peter Bernik in Fred A. Vider. Upravni odbor ima sedem članov.

Kaj je tekma v navalizmu?

Ameriški navalisti — to je, tisti ki gospodarijo nad ameriško vojno mornarico, hočejo da bo "največja" in "najpopolnejša" na svetu. V ta namen zahtevajo, da ta dežela potroši v bližnji bodočnosti osem sto milijonov dolarjev.

Tri milijone brezposelnih, dvajset milijonov bednih ljudi — in vlada nima zanje niti centa. Ima pa, če ni prehude opozicije, stotine milijonov za nove križarke, oklopnače in topove.

Predsednik Coolidge je navidezno proti oboroževalni tekmi z Anglijo, zadovoljuje pa se, da ta dežela zgradi 25 novih križark, katerih vsaka bi stala sedemnajst milijonov dolarjev.

Seštejte te milione in si zamislite: koliko dobrega se bi lahko zgradilo z njimi.

Mar ni uredba, v kakršni živimo, blazna? Dupača, da ljudje ginejo v pomankanju in troši stotine milijonov v pripravljanjih za ubijanje!

Za ubijanje čemu? V prid koga? In kdo naj bo tisti, ki bo poslan da ubija in da se ga ubije?

Potvarjanje in zavijanje v "Delavcu".

"Delavec", ki se seli iz "gnezda v gnezdo" in spreminja gesla kakor kaka reklamna firma, je v poslednjih par številkah priobčil korespondenco med go. Marijo Dernačevo v Neffsu in gl. predsednikom SNPJ. V. Cainkarjem.

Mary so si namreč izposodili, da je začela z denunciacijami proti ohijskemu odboru za delitev podpore stavkarjem, češ, da zapostavlja Hrvate ker da dobe največ podpore Slovenci "socialisti" itd. Cainkar ji je obširno odgovoril, kot pravi v pismu, z namenom, da ji dopove ter jo pripravi razumno misliti. Ampak pisariti dolga pisma takim ljudem je potrata časa. Ona sama ne bi nikdar začela s korespondenco. Ker pa je v Neffsu g. Sepič, in ker sam ne bi dosti opravil s svojimi pismi, mora nekoga dobiti, in tako je dobila to vlogo ga. Dernačeva. Je Slovenka in se je postavila za brate Hrvate in vse druge lepe reči proti "socialistom". Ampak brihtna Mary pravi, da v vzhodnem Ohiju socialistov sploh ni, in dvomi, če je kak slovenski delavec tam okrog, ki ve, kaj beseda socializem pomeni. Vidite, že to jo izda, da jo je prav nesramno porabil za svoje orodje "revolucionar" Bartulović, od katerega je s posredovanjem domačega agenta dobivala navodila ter mu poslala potem tudi Cainkarjeva pisma. Bartulović je z objavo "njenih" in V. Cainkarjevih pisem porabil par strani prostora. Kaj Mary pravzaprav hoče? Niti sama ne ve. Ve pa g. Bartulović in ve še marsikdo, ki mu pri njegovem delu pomaga. On pravi, da se je obrnila s pismi na predsednika SNPJ. zato, "da napravi tem žalostnim razmeram konec in omogoči potrebnim članom dobiti podporo, da lahko vzdržijo v svojem težkem boju". Dotičnik, ki ji je pismo diktiral, se je trudil in se trudi, da se bi nabrala podpora za stavkarje ne pošiljala SNPJ., ne pomožnemu odboru Konference JSZ. v Ohiju, ampak reliefu v Pittsburgh. Pred nekaj tedni je prišel v tisto okrožje funkcionar "relief" g. Kamenovič in g. Sepič iz Neffsa ga je vodil okrog ter predsedoval na njegovih shodih. Od kamenovičev, katerim njihovi pristaši pošiljajo prispevke, ne zahtevajo ničesar. Če kaj pošljejo, dobro, če ne — saj gre za "radniško propagando" (in

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

nadaljevanje članka o parlamentarizmu. Priobčen bo članek o zaslišavanjih operatorjev pred senatno komisijo. Kdo je "odbor za obvarovanje unije premogarjev?" Odgovor v prihodnji številki. V tej izdaji čitajte članek o VII. rednem zboru JSZ., nadalje, "Lewis pred senatno komisijo" in druge. Zanimiv del lista so dopisi. Čitajte jih.

za plače "radniških" propagatorjev). Od SNPJ. in od naših pomožnih odborov pa hočejo toliko podpore, "da se lahko vzdržijo v svojem težkem boju".

Za Cainkarjevim pribčenim pismom se začne Bartulovićev "komentar", ki sestoji iz laži, zavijanj in bedastih namigavanj.

Končno priporoča, naj tisti, ki hočejo pomagati rudarjem, pošljejo svoje prispevke na Miners Relief Committee, ki je po njegovem zatrjevanju "pod strogo kontrolo organiziranih rudarjev samih". Od nas in od SNPJ. hočejo podporo, a prispevki v ta namen naj se za božjo voljo pošiljajo reliefu, ki je pod "strogo kontrolo organiziranih rudarjev samih". Naj bo še dodano, da Bartulović ni označil celo ime tega reliefa. Za vzrok ve najbolj sam, vendar pa si ga lahko tudi mi predstavljamo. Stroga kontrola namreč ni posebno "stroga" in organizirani rudarji pri tistem reliefu nimajo odločujoče besede, pač pa jo imajo najeti ljudje, ki so na plačilni listi sedaj pri kom. stranki, sedaj pri enem, sedaj pri drugem "reliefu".

Shodi pittsburškega reliefa v Ohiju

Bivši Kamenovičev-Minaričev relief v Pittsburghu, ki si je potem dal ime Pennsylvania-Ohio Miners Relief, je poslal svoje zastopnike v premogovniške revirje v Ohiju, kjer obdržuje shode. Glavna zastopnika sta prvoomenjena. Kdo ju plača mi ni znano. Pomaga jima med drugimi tudi Sepič iz Neffsa. Minarič je bil 18. februarja aretiran in odpeljan v zapor v Columbusu, O. Obtožen je bil ščuvanja proti sodnijskim prepovedim. Izpustili so ga pod \$1000 poroštva, ki ga je založil relief. Za zagovornika so mu najeli socialističnega odvetnika Joseph Shartsa iz Daytona.

Kot v Ohiju nastopajo gotovi ljudje pod vodstvom tega reliefa na shodih v Penni. Odnosaji med frakcijami so napeti in v nekaterih krajih posebno v Pennsylvaniji, je prišlo med pristaši administracije unije in pa pristaši komunističnega reliefa ter opozicijski sploh do kravalov in pobojev. Kdo pravzaprav vodi unijo premogarjev, če sploh kdo, in koliko je v obeh taborih agentov provokatorjev, ki so plačani od kompanij za razbijanje delavske solidarnosti? Ni jih malo in rezultat je, da je U. M. W. moralno tako šibka kot še ni bila nikoli. Nov nauk, ki pokaže, kako katastrofalne posledice rodi brezbržnost in lahkovernost.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

STAVKA, NOV DOM NA LAWRENCU, DELITEV PODPORE IN DRUGO.

LAWRENCE, PA.— Nihče se ne oglasi iz te okolice, dasi stavka poteka k obletnici; vse je mirno in tiho. Le toliko se ve, da je štrajk. Novega tudi ni, vsak dan pa hodijo okoli stavkovne straže ter vabijo skebe ven iz majne, tako kot jim je naročeno od višjih uradnikov U. M. W. of A. Skebi gledajo v tla; poleg stavkovne straže stoji par mož "Coal and Iron" policije in dva v državni uniformi. Skebi so pokorni ter ubogajo svoje bosse, ki skačejo od jutra do noči, to je po dvanajst ur na dan okoli kompanijskih poslopij. — Zadnje čase se v časopisju mnogo piše o stavki premogarjev; imeli smo tudi senatno preiskavo. Sem na Lawrence ni bilo tistih mož iz senata, ki prinašajo mir operatorjem in premogarjem. Ljudje pa majejo z glavami in tu in tam se kdo oglasi; — nič ne bo, ker senatni odsek drži s Pittsburgh Coal kompanijo.

Stavkovne voditelje, t. j., International organizatorje, je vodstvo unije že tri premestilo. Prvi je bil premeščen Wm. Dinenn, in sicer radi slabe kontrole pri podpori stavkarjem. Kakor se čuje, je potegnil iz organizacije okrog \$1,500 ter jih nekam zapravljal, — kdove kam?! Pravijo, da je bil vsak dan pijan. Dobra irska duša, kajne, premogarji pa slabi stavkarji, da se dajo tako potegniti. Tako so šle pritožbe na distrikt ter so nam poslali drugega, ki je bil tukaj par tednov; bil je to bivši član Pennsylvania legislature, zelo spreten in dober govornik. Ob svojem odhodu je imel poslovilni govor ter nam obljubil, da pride še naokoli, in sicer, ko bomo že delali pod priznanjem unije. Sedaj pa imamo moža iz države Illinois. Temu je ime Frank Davis; je to že prileten mož, kateremu se pozna, da ni delal težko v svoji mladosti. Je zelo zgovoren; pravil nam je, da je bil pred več leti devet let na stavki. Tako nam pripoveduje, koliko so že žrtvovali in preštrajkali člani U.M.W. of A., in sedaj se nekaterim čudno zdi, ker smo na stavki komaj enajst mesecev. Seveda, mi tukaj štejemo tri leta, ker majno so zaprli dne 14. februarja 1925. Dolga brezposelnost in še se ne ve, kdaj je bo konec in kakšen bo rezultat. Tako je unija oslabiljena; operatorji so prelomili jacksonvillsko pogodbo, majnarji pa so popuščali ter postali popolnoma brezbrizni glede organizacije, zato so to priliko operatorji izrabili za uničenje U. M. W. of A.

Zanimivo v naši okolici je, da društvo "Prosveta" št. 245 SNPJ. v Lawrence, Pa., gradi svoj Dom, ki ga potrebujemo, čeprav nekateri pravijo, da bi ga ne bilo treba, češ, naj bi se ta denar rajši obrnil v podporo štrajkarjem, itd. Slabi časi so, stavka, pa še dajati denar iz društvene blagajne, to jim je preveč. Stara društvena dvorana nam je lansko leto pogorela. Treba bo, da nastopimo složno, da premagamo ovire in nasprotnike. Nekatere boli to, da je Dom, ki ni še dovršen, popolna last članov SNPJ. in društva. Dom bo imel prostor za prodajalno in dvorana oder za dramske predstave, kar je zelo prikladno in koristno za delavstvo, čeprav sedaj nimamo za kaj takega sposobnih moči, kajti vsled dolge brezposelnosti in stavke se je mnogo Slovencev izselilo. — Pred leti je bila

Lawrence živahna naselbina; prirejala je delavske shode, zabave itd., danes pa hodijo po naselbini policaji in skebi. Vemo, da bo te stavke enkrat konec ter da ji bo sledila druga, kajti, dokler je delavstvo tako brezbrizno, ni pričakovati ničesar boljšega. Čakajo nas težki boji za obstanek.

Naše prej imenovano društvo je pričelo razpošiljati prošnje za Dom že septembra lanskega leta. Apelira se na ona društva, ki lahko pomagajo finančno, da se odzovejo. Zavedamo se, da je v tem času za vse težavno, a z delom je treba naprej. Delavstvo pomaga, kolikor more, in zato bi mu morali biti hvaležni. Zapomniti bi si morali, da naša pomoč prihaja samo od delavcev, in ne od milijonarjev ali kake finančne skupine. Seveda, podpora, ki jo zbira gl. odbor SNPJ. ne more pokrivati izdatkov stavkujočih družin; to je umevno. Pa pogledimo v stavko premogarjev v letih 1910 in 1911. Takrat smo dobili člani SNPJ. po \$1.40 v šestnajstih mesecih stavke. To je bila vsa podpora; seveda ne moremo primarjati tedanjih časov sedanjim. Takrat je bila organizacija še šibka in mlada, danes pa je postala močna in je ne preмага nobena organizirana sila, zato tem lažje vrši svoje humanitarno delo v korist stavkujočih premogarjev. — Najbolj težavno delo pa je deliti podporo. Mnogi si predstavljajo, da se deli krivično in da razdeljevatelji obdrže zase toliko in toliko. To je samo zavist in sumničenje. Bil sem že večkrat na stavki, pa toliko govoričenja in zavisti glede podpore nisem še videl in doživel. To znači, da delavstvo še ne pozna solidarnosti; razlike bodo izginile šele s sistemom. Ne rečem, da je bilo na Lawrence tako, kakor sem prej rekel, bilo pa je v nekaterih krajih tako. Vem, da so premogarji res zelo izčrpani, zlasti nekatere premogarske naselbine so bile bolj prizadete kakor druge, kajti premogarski baroni so pred stavko zelo previdno in zvito delovali, da so najbolj aktivne unijske premogarje izčrpali na ta način, da so jim dali slabše delo ali pa sploh nobenega dela. — To sem zapisal v informacijo onim, ki toliko žrtvujejo v podporah nam, stavkujočim premogarjem. Vsem tem se za njihovo pomoč lepo zahvaljujem; če boste potrebovali pozneje naše pomoči, vam jo bomo dali.

Louis Britz,
Box 34, Lawrence, Pa.

SVI NA ZABAVU U KORIST STRAJKUJOČIH RUDARA.

CHICAGO, ILL. — U nedjelju 18. marta održat će se velika zabava sa koncertom i predstavom, koju priredjuje odbor za pomoć strajkujućih rudara, uz sudjelovanje Ženskog pjev. Društva "Jugoslavija", Hrv. Pjev. Društva "Zore", Jugosl. Pjev. Društva "Dalmacija", Slovenskog Pjev. Društva "Lira", Tamburaških zborova "Zrinjski", Hrvatskog Sokola Z. S., "Zvonimira" i "Jugoslav. Orkestar", vježbača i vježbačica Hrv. Sokola Z. S., Dramatskog Zbora "Nade" i gos. Paška Alujevića, na koju se najuljudnije poziva sva javnost Chicaga i okolišnih mjesta.

Zabava održavat će se u Narodnoj Dvorani, 1802 So. Racine Ave., a počinje u 2 sata poslije podne.

Program počinje točno u 2:30 po podne. Ulaznica u pretprodaji 50c, na blagajni 75c.

HERMINIE ZA SOCIALISTIČNO AGITACIJO.

HERMINIE, PA. — Podpisani je nabral v tem letu v kampanjski fond socialistične stranke \$48, poleg tega pa je bilo prodanih 20 znamk po dolarju za Debs Radio fond. To vsoto smo zbrali med delavci in trgovci, kajti slednji so tudi dolžni pomagati. Njihovo blagostanje je odvisno od razmer v kakršnih so delavci. Delavec, ki ne zasluži, nima da bi plačal in vzame na upanje ako more. Trgovci se bi morali te resnice zavedati v toliki meri, da bi postali agitatorji za delavsko stvar ter aktivni člani socialistične stranke. S tem da se toliko odtegujejo temu spoznanju, škodujejo ne samo delavstvu ampak tudi sebi.

Na seji dne 4. marca se je društvo št. 87 SNPJ. izreklo za iniciativo društva SNPJ. v Johnstownu in za ono od društva št. 5 v Clevelandu. To je dokaz, da med naše članstvo prihaja boljše gospodarsko pojmovanje. Znižanje stroškov za več tisočakov je v korist organizaciji, če je zraven pogoj, da se bo za to ceno opravilo ravno toliko, morda celo več dela, kakor če ne bi bilo spremembe.

Par let pred svojo smrtjo je svetovno znani veččak in iznajditelj, *wizard* Karl P. Steinmetz dejal, da Slovan vstaja iz svoje skromnosti in potrpežljivosti in da ga bo njegova poštenost dvignila na visoko mesto civilizacije. Hvalil je njihovo prizadevanje na kulturnem polju in predvideval velike možnosti, ki jih imajo slovanske dežele v gospodarstvu. Morda je mislil tudi na naše podporne organizacije...

Anton Zornik.

PREDAVANJE V WAUKEGANU O IZOBRAŽEVALNI AKCIJI J. S. Z.

WAUKEGAN, ILL. — V soboto 3. marca je predaval v spodnji veliki dvorani Slov. nar. doma s. Fr. Zaitz o prosvetnem delu med ameriškimi Slovenci z ozirom na Izobraževalno akcijo JSZ. Predavanje je aranžiral klub št. 45.

S. Zaitz nam je slikal razne poizkuse, ki so bili storjeni med nami na polju kulturnega udejstvovanja. Omenil je npr. Jugoslovansko akademijo, za katero se je izrekla konvencija SNPJ. v Pittsburgu l. 1915, a jo članstvo ni odobrilo. Govoril je o vseh drugih poskusih, nadalje koliko deluje na prosvetnem polju ta ali ona podporna organizacija, o naših domovih, slovenskih farah itd. Podal je sliko začetka in razvoja ustanove, katera deluje pod imenom "Izobraževalna akcija J. S. Z."; navedel je, koliko ji pripada društev in klubov, koliko ima vsako leto dohodkov, kako se porabijo, koliko je v danih okoliščinah dosega, kaj so njeni nameni in kako deluje.

Govoril je tudi H. G. Perušek, ki je bil v Waukeganu na obisku. Predsedovala je Frances Zakovšek. Udeležba je bila prilična, vendar pa je v Waukeganu toliko Slovencev, da bi bila lahko večja. Če mogoče, priredi klub št. 45 to sezono še nekaj predavanj. Dne 1. maja bo imel prvomajsko slavnost. — P.

SEJA KLUBA J.S.Z. V CANONSBURGU ODLOŽENA.

CANONSBURG, PA. — Članstvu kluba št. 118 JSZ. sporočam, da se seja ne bo vršila četrto nedeljo v mesecu, kot običajno, in to vsled konference JSZ., ki se bo vršila isti dan (v nedeljo 25. marca) v Pittsburgu. Klubova seja se bo vršila prvo nedeljo v aprilu. Udeležite se je polnoštevilno, kjer bodo med drugim podana tudi poročila s konference. Razpravljali bomo tudi o bodočem zboru JSZ. ter glasovali, kje naj se naš zbor vrši. — John Chesnik, tajnik.

ODGOVOR NA DOPIS MARIJE DERNAČ

NEFFS, O. — Mrs. Mary Dernač si je vzela pravico kritizirati v "D." z dne 16. februarja ves pomožni stavkovni odbor, ki ga je izvolila konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije. Ne odrekam ji pravico kritike. Grajam pa njeno zavijanje dejstev. Ničesar ji ne ugaja: ne naš odbor, ne federacija društev SNPJ. v Clevelandu, ne gl. predsednik SNPJ., ugaja ji le listič, v katerega dopisuje.

Četrta pošiljatev federacije društev SNPJ. v Clevelandu je bila naslovljena s. Leo Bregarju v Maynardu, namenjena, da se jo razdeli v kakih 13 naselbinah. Na konferenci klubov in društev Izobraževalne akcije pa so odstopile od deleža te pošiljatev naselbine Blaine, Bridgeport, Belaire, Pouhatan, Neffs in Glencoe radi oddaljenosti. Šlo se je namreč za pošiljatev obleke. Konferenca je torej zaključila, da teh šest naselbin dobi peto pošiljatev, ostale pa si razdele omenjeno. Mary pa v svojem dopisu trdi, da smo bili tukaj ignorirani.

Bartulovičeva strategija je, netiti prepir med slovenskimi in hrvatskimi rudarji. Če se razvname, bomo na škodi oboji, na škodi bo solidarnost v uniji in kompanisti se bodo smejali. Mi ne mrzimo Hrvatov. Ne smejo pa dovoliti takozvanim svojim "radikalnim" propagatorjem, da nam bi ukazovali, kako naj postopamo pri delitvi podpore, pri katere zbiranju oni niso PRAV NIČ POMAGALI. Obleka in denarna podpora, ki prihaja od naših organizacij v naselbinah Cleveland, Chicago, Milwaukee, Waukegan itd., je podpora ki jo je dalo tisto delavstvo, katero noče slediti Bartulovičevemu hujskanju. V vseh imenovanih naselbinah so najaktivnejši nabiralci podpore skoro izključno člani JSZ. In od nobenega nismo dobili navodila, da naj koga zapostavljamo. Če bi hrvatske naselbine sodelovale pri zbiranju podpore z našimi, bi bile pošiljatev lahko še enkrat večje, ker je Hrvatov v Ameriki več kot Slovencev. 98% prispevateljev je Slovencev, 2% tvorijo druge narodnosti. Toliko vidimo iz seznamov. V mislih imam podporo, ki jo zbirajo slovenske naselbine in društva slovenskih podpornih organizacij. Hrvatsko delavstvo torej z našim ne sodeluje, in njegov delež je dejansko samo v tisti podpori, ki jo je dala SNPJ. iz svoje blagajne. Če bi bili razni Sepiči dosledni, ne bi ustvarjali tega vika in krika in ne bi izrabljali gotovih društev SNPJ. za svoje "konference". Če hočejo sprejemati resolucijo, naj sprejmejo eno, v kateri bodo apelirali, da naj delavstvo njihove narodnosti dela enako navdušeno za pomoč premogarjem kakor dela slovensko. Nihče Slovencev ne prejema plače iz stavkovnega fonda. Naj bi Mary v svojem dopisu rajše povedala, koliko denarja, ki ga dobi komunistični relief v Pittsburghu, se porabi za plače. Če smo razdelili obleko med slovenske rudarje ter njihove družine, nima živ krst pravice, da nas kritizira. Prepričan sem, da so jo slovenske družine prispevale v veri, da jo dobe naši potrebni rojaki.

Poslano blago so trije bratje naložili na avtomobile in ga razvozili. Ni mi znano, če je kdo kaj računal, mislim da ne. Zase vem, da nisem. Mary pravi, da je mnogo takih, ki nimajo za vožnjo. Čemu se ni zadnjič poslužila navodila v listnici uredništva, pa bi bila dobila vse sem brez stroškov.

Dne 9. feb. mi je s. Snoy telefoniral, da je zopet prejel nekaj obleke. Obvestil sem društvo in čakal društvene seje 12. feb. Od "opozicije" se ni nihče oglašil; ta element ignorira vsa pojasnila in navodila in bi rad samo ukazoval.

Dalje piše Mary, da se jaz in Plahuta usiljujema zastopati društvo št. 4 SNPJ. Izjavljam, da društva nisva vprašala, še manj pa ljudi za katere ona piše. Bila sva izvoljena v pomožni stavkovni odbor že meseca sept. 1927 na konferenci soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. v Blaine. Zastopava pa vsekakor veliko več kakor Mary misli, kajti naša konferenca je reprezentativna, medtem ko Sepičeva ni. Na konferenci 2. januarja sva bila ponovno izvoljena in v odboru ostaneva dokler se bo zdelo konferenci to potrebno; delala bova pošteno kot doslej. K Mrs. Dernač in Sepiču pa ne bova prihajala po navodila.

John Mauri.

OD SV. ŠTEFANA V CHICAGU.

(Opomba uredništva.—Ta dopis je bil poslan za objavo v eni prejšnjih števil, pa je bil odložen radi drugih nujnih dopisov.)

Pri nas okrog 22. ceste v fari sv. Štefana smo imeli 19. februarja svoj veliki dan. Žegnali smo nove orglje, ki pojo tako lepo kakor orglje v Chicago Theatre (vsaj zdelo se nam je, in profesor Račič je dober organist). Naš "Father", župnik Anselm Murn so vso stvar naravnost "ženijalno uredili", piše naš dnevnik na Dvaindvajseti. Dopoldne smo imeli slovesno svečo mašo, vernikov pa je bilo v cerkvi kot listja. Kolekta je znašala tisoč šest dolarjev in deset centov, okrog dva tisoč dolarjev pa smo napravili isti dan popoldne in zvečer s koncertom in banketom. Orglje nas stanejo okrog pet tisočakov. Nekaj smo zbrali poprej, okrog tri tisoč na dan ko so nam začele orgljati, ostalo pa zberemo te tedne. Če bi pri nas zbirali kakor zbirate socialisti za svoj dom, ne bi imeli orgelj. Toliko kot vi v treh letih zberemo mi v šestih dneh (v pondeljek s kolektami počivamo).

Pri žegnanju orgel smo imeli okoli osemdeset botrov in botric. Vsi socialisti po celi Ameriki jih ne dobite toliko na enkrat. "Adrija" je s spremljevanjem novih orgelj pela na cerkvenem koncertu v cerkvi v nedeljo popoldne 19. feb. jako lepo. Naš Račič, katerega smo titulirali za profesorja, je naša izborna moč.

Da se še povrnem k botrom: Vsaki njih je šel mimo orgelj in se jih je dotaknil. Kakšna čast jih je doletela! In seveda je vsaki segel v žep ali v torbico in se še več kot dotaknil denarja, ki je potem romal za orglje. Čestite duhovščine smo imeli ob tej priiki vse polno na koru pri orgljah.

Slavnost je trajala ves dan. Zaključena je bila s plesno veselico v dveh dvoranah. V eni je sviral "moderne" komade orkester, v drugi je igral za naše razigrane stare harmonikar — bilo je juhe!, tralala, torej kakor se spodobi, kadar zabuč v cerkvi nove orglje.

Tudi špasov je bilo. Pravili so, da je neki naš businessman obljubil za orglje \$500, pozneje pa se je baje nad tem zgražal, češ, da si je nekdo v njegovem imenu privoščil obljubo za šalo.

V Proletarcu so bili včasih dopisi iz okolice sv. Štefana precej pogosti. Ker je mogoče kdo radoveden, kako in kaj okrog nas in pri nas, mu povem. Mnogi farani so se izselili, novi so se naselili in po nekaj tednih premišljevanja so postali skoro bolj vneti farani kot prejšnji. Na slavnost blagoslovitve orgelj so prišli vsi tisti ki hodijo redno vsako nedeljo k maši, in oni, ki pridejo le po dvakrat v letu. Nadalje vsi tisti, ki verujejo v Boga, a ne v "farje", oni ki se ob petkih in kvaternih sredah postijo in oni, ki pravijo, da so se dovolj postili v starem kraju. Opazili smo tudi take, ki

pridejo v cerkev samo kadar se poroče, kadar imajo krst, in kadar kdo umrje v familiji.

Fara ima mnogo aktivnih društev. V nobenem nikoli nihče ne protestira proti farovski politiki in proti lokalnim "demokratskim" in "republikanskim" političnim. Nihče se v njih nikdar ne zavzame za socialiste, nihče nikoli ne pravi, da bodimo tolerantni napram "naprednjakom". Smo katoličani, zato smo za "katoličanstvo", ne za polovičarstvo.

Zgradili smo v teku zadnjih let šolo, ki je za tako majhno faro veliko poslopje. Imamo lep farovž, hišo za šolske sestre, imamo cerkev z dvorano, poleg te pa imamo dve dvorani v šolskem poslopju, imamo tiskarno (oziroma "imata jo"), imamo dnevnik itd. itd.

Vse to nas je stalo že več kot pol milijona in nas bo stalo še mnogo, pa ne bomo nikdar rešeni cerkvenih davkov.

Pa se vi pogledite! Dom gradite, pa imate šest tisočakov — toliko smo mi dobili za našo šolo v dveh dneh! Najboljše bo, da pridete tudi vi z vašega "west side" v našo cerkev, boste vsaj slišali naše orglje. Morda se vam bo posvetilo v glavi, zakaj mi dosežemo toliko več kot vi, dasi nismo nič bolj bogati kot vi.

Poročevalec št. 2.

Fond v podporo stavkujočim premogarjem.

IV. izkaz.

Springfield, Ill.: Preostanek veselice, katero je priredila skupina žensk \$50.28; Julia Fillipič, \$1.50. Skupaj \$51.78 (poslala Julia Krmelj). Skupaj v tem izkazu \$55.28, prejšnji izkaz \$280.67, skupaj do 12. marca 1928 \$335.95.

Cicero, Ill.: Henry Delles, \$1.50.

Chicago, Ill.: Peter Urban, \$2.00.

Obleko, obuvalo itd., za stavkujoče premogarje v Penni in vzhodnem Ohio so prispevale sledeče družine in posamezniki:

Cicero, Ill.: Frank Stonich, Frank Bartol, John Potočar, Jacob Adams in Mary Delles.

Chicago, Ill.: Frances A. Tauchar, Mary Grile, Leo Bruss, Magie Kranjc, John Jerman, Mike Koren in Mary Matjasich.

Večino te obleke sta nabrala sodruga Andrejasich in Hujan, sodruginja Tauchar pa je prinesla en zavitek, katerega ji je izročila družina na severni strani mesta, ki pa ne želi, da se njeno ime priobči.

Tajništvo J.S.Z.

NAROČITE REVIVO "POD LIPO".

Ako vam je bila poslana na ogled revija "Pod lipo" in ste sklenili da jo naročite, vas prosimo, da pošljete naročnino čimprej na naslov "Proletarca", ali pa nas obvestite, da jo ne mislite naročiti.

NAŠ CENIK KNJIG.

V tej številki je priobčen cenik knjig, ki jih ima v zalogi "Proletarec". Pričenja se na drugi strani platnic, in se nadaljuje ter konča na 3. strani platnic. Pregledajte ga, in naročite si knjig, ki vam ugajajo. S tem pomagajte svojemu znanju, slovenski književnosti in listu od katerega naročate knjige.

IVAN MOLEK BO PREDAVAL V MILWAUŠ-KEMU KLUBU J.S.Z.

MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 25. marca ob 9. dopoldne bo predaval pod avspicijo kluba št. 37 JSZ. v South Side Turn Hall s. Ivan Molek o temi "Razvoj socijalne družine".

Ker je s. Molek znan predavatelj in bo predmet zanimiv, ne bo nikomur žal, ki pride omenjenega dne na predavanje. Vabimo posebno članstvo društev, katera so v Izobraževalni akciji JSZ. in sploh vse one, ki se ne branijo večati svoje znanje. — I.

ZA JOHNSTOWN IN OKOLICO.

Sodrugom in somišljenikom v okrožju Johnstown, Pa., naznanjamo, da pričeni s tem mesecem se bodo vršile seje kluba št. 5 JSZ. vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slovenskem izobraževalnem domu v Franklinu.

Torej ne pozabite tretje nedelje. — Pridite vsi.

Tajnik.

SLOVENSKI DOM V LASALLU TER TO IN ONO O LASALLSKI NASELBINI.

(Konec.)

Ko se je tu začela akcija, da zgradimo Slovenski dom, smo se razdelili v tri tabore. V prvem so se zbrali oni, ki so hoteli Slovenski dom in so delovali, da se ga postavi. Delali so in zbrali fond ter prispevali vanj kolikor so največ mogli. V drugem so bili mlačneži, to je oni, ki ob vsaki taki priliki čakajo ter obljubujejo, da pridejo zraven potem ko bodo videli, "da je že kaj". To je, predno se odzovejo povabilu, hočejo, da je miza že pogrnjena, krožniki pripravljeni in sklade ter lonci polni — samo vilice in žlice so pripravljeni dati — zase! V tem taboru je bil tudi nekdo, ki je bil zadnja leta najglasnejši v diktiranju pri Domu. Dela zanj pa se ni oprijel preje, dokler mu ni bilo — zagotovljeno. Postal je torej delničar šele ko je videl "da nekaj bo" in da bo morda "kaj" tudi zanj. Vodili so ga njegovi interesi — ne pa interes naselbine. Tretji tabor je deloval z vso močjo proti Slovenskemu domu in si je prizadeval, da akcijo prepreči. Bilo bi preobširno, če bi opisoval, kaj so vse počeli, kajti polen in zavor so nametali skozi leta cele kupe. Če bi jih hotel opisati, bi moral napisati knjigo.

Na kratko: Dom zidamo v oblakih, so rekli. Socialisti so zanj, in kdor bo kaj dal zanj, bo ogoljufan, ker "iz tega ne bo nikoli nič". Ali ker niso bili sigurni tega prerokovanja, so rekli: Tudi če ga postavijo, kakšen dom pa bo to? Hiša sramote, dom greha, kjer se bodo zmerjali in klali. In tako dalje.

Vzlic tem napadom od ene strani in brezbriznosti od druge je tabor ki je deloval da naselbina dobi svoj dom uspela — in rezultat je stavba z napisom Slovenski dom. Zavedni rojaki, združeni v taboru napredka, niso imeli samo delo z Domom, ampak so morali odbijati tudi sovražne napade, in to so storili ravno tako uspešno kakor so zgradili uspešno svoje

ljudsko svetišče. Naše delo je bilo pošteno in častno, in nasprotnikom smo dokazali dejansko in s pisano ter ustmeno besedo, da so v zmoti, da so zavedeni, da so napredku lasallske naselbine škodljivi.

Nekateri vodilni prvaki tretjega tabora so že v grobu, glavni vodja Mustača paša je pa "odlrazil kod kuče", od koder je "dolazil". Tabor brezbriznikov je še danes kakor je bil. Drži "roke proč" in le "govori" tu in tam o tem in onem — "kako bi moralo biti in kako ne bi smelo biti". Tretji tabor, ki ga omenjam malo prej, se je najbolj spremenil. Mnogoteri njegovi pristaši so izprevideli, da so jih voditelji varali, da so nas obrekovali. Na naš dom so začeli gledati prijazno in eni so se zanj v polemičnih bojih tudi odkrito in močno zavzeli. Takrat, ko so vprašali za najem dvorane, so jo bili pripravljeni plačati, in ko sta se ta dva tabora — eden ki je za dom deloval, in drugi ki mu je preje na vso moč nasprotoval, srečala, je bil direktorij pred odločitvijo, ki je bila v danih okolščinah jako težka. Živelimo v histeričnih časih, ki so bili posledica vojnih razmer; špijonaža je bila v cvetju, denunciacij vsepolno, in tiste, ki so bili na glasu da so socialisti ali da so somišljeniki socialističnega gibanja, so zaničevali, jih provocirali, sovražili in jih šteli med nekakšne izobčence iz družbe. Krog tistih ljudi, ki so za Slovenski dom v La Sallu največ delovali, se je prikazovalo takrat posebno pred drugorodci za skupino prevratnežev in zarotnikov, za skupino ki meji na veleizdajnike. Slovenski dom pa je njeno središče.

S tem hujskanjem takozvanega javnega mnenja proti nam je moral takratni direktorij računati — hočeš nočeš.

Računal pa je tudi z našo mladino, ki je sicer šele doraščala, kar pa je bilo "dorasle", je bila bolj cerkvena kakor naša. Kako jo pridobiti v naš krog?

Tiste kritične dneve, ko je bilo delavsko gibanje v Ameriki izven unij že v razsulu, razglašano za zločinsko-veleizdajniško itd., v dneh ko se je šlo za obstanek doma in ugleda slovenske naselbine kot celote, je direktorij po temeljitem razpravljanju sklenil z osmimi glasovi proti enemu, da se jim da dvorano brezplačno. S tem si je nakopal kritiko, češ, da podpira faro ki je bila najbolj proti zgraditvi Doma, a storil je vendar zelo dobro potezo, ker se je rešil v danih okolščinah izolacije. Domu ni tista priredba prav nič škodovala, koristila pa mu je v tem, da je odbila — sumnje in natolcevanja. To je morda danes težko pojmljivo, zato je potrebno, da se vsakdo ki hoče kritizirati preseli v duhu v čas, v katerem je bil sklep narejen in bo spoznal, da je bil storjen pod pritiskom razmer.

Takoj po tem je nastalo povsem drugo razmerje. Jarek je bil prebreden, nič več se ni čutilo odtujenosti, očitki o zarotnikih, bogokletnikih in podobni so ponehali. Tako je potem nastala sezona "brezbarvnosti", o kateri so pisali kritiki, in da je nastala, ni bila krivda ljudi-delavcev, ampak vodilnih oseb, ki so danes iz tistih dni tu in tam in nikjer.

PITTSBURGH, PA. V nedeljo 25. marca ob 10. dopoldne dne konferenca klubov JSZ. ter društev Izobraževalne akcije JSZ. v Slovenskem domu, 57 Butler St. Pridite na ta zbor jugoslovanskega delavstva v Penni iz vseh naselbin tega okrožja.

Ko smo Dom zgradili, nismo vtaknili roke v žepe in se udali dremavici. Nismo ga postavili zato da bi v njemu spali, ampak da bi služil delu za napredek naselbine. Začeli smo s shodi, z dramskimi predstavami pod vodstvom "Soče", ki je bila desna roka Doma, imeli smo koncerte, zabave itd. Slovenski dom je postal socialno in kulturno središče lasalskih Slovencev.

Narejeni so bili poizkusi, da se pridobi v naš krog tudi mladino, da se jo reši odtujenju od nas in da jo obvarujemo pred popolnim utonjenjem v melting potu. Delo med mladino zahteva posebne izurjenosti, moraš jo razumeti in moraš razumeti deželo v kateri živi in razmere, v katerih je vzgojena. Tak trud zahteva mnogo sodelovanja in dobre volje.

Tako je izgledalo, da bo lasalska naselbina napredovala, da bo ostala prva med prvimi. Pričakovanje se ni vsem uresničilo in nastale so kritike, ustmene in v listih. Ustanovili smo to in ono — in je propadlo. Poskušali smo, pokušali SO, pa ni šlo. Pod režimom direktorija Slov. doma ki je imel vajeti do letos, so aktivnosti zelo zelo ponehale. Posebno pa je trpelo prosvetno delo.

Neko angleško poslušajoče slovensko mladinsko društvo je sklenilo, da vprižori slovensko igro v SLOVENSKEM domu. Direktorij mu je dvorano odklonil ter jo dal v najem za plesno zabavo privatniku za privatni profit. Dom ki je DOM, mora služiti interesom splošne naselbine, mora biti prosvetna in družabna ustanova, ali pa zgreši namen. Tisto društvo je moralo iskati drugo dvorano in že to ga je moralo navdajati z gnjevom in s tem je direktorij napravil mnogo večji greh, kakor pa tisti, ki jo je dal brezplačno cerkvi za njen bazar vsled že opisanih vzrokov. Miss Paula Golob je o stvari precej jasno pisala zadnjo jesen v Prosveti. Le žal, da je premalo tako odkritih nastopov.

Na zadnji seji delničarjev smo imeli čast čuti mnogo samohvale: koliko so se trudili, koliko so se potili za Dom in za narod. Neumni, nehvaležni narod pa je odgovoril s tem, da je izvolil — druge na njihova mesta ter jih s tem odrešil mučeništva.

Se nekaj glede tiste seje v poletju prošlega leta. Dopisniki so v pravem. Bila je odložena že ko se je začela — radi birme. Leo Zevnik je to odložitev primerjal nekemu "civilnemu" pogrebu, kjer so cerkveno peli, cerkveno mislili in "svobodomiselno" pisali. A za protitež je omenil, kot že obširno pojasnjeno, kako je eden prejšnjih direktorijev dal na razpolago Dom cerkvi, češ, takrat je bilo pa vse dobro. Toraj glede birme. Povabili so nas na letno sejo, katere se je udeležilo lepo število delničarjev; prišli so vsi, ki ne dajo za birmo, kot smo rekli po "kranjsko", počenega groša. Po pravilih se bi seja morala vršiti ne oziraje se kaj se godi v cerkvi. Tisto nedeljo pa je res prišel od nekod škof s svojo pastirsko palico, in tako se je pripetilo, da so se verni, napol verni in "sicilisti" bolj zanimali za škofove ceremonije kakor za sejo Slovenskega doma. Ko so nekateri člani direktorija videli, da so njihovi prijatelji odsotni, so situacijo hitro preudarili, izprevideli da je nevarno izpostavljati urade ako ni zanesljive pomoči, in tako je predsednik sejo otvoril ter naznanil, da je v cerkvi birma in vsled tega je nemogoče obdržavati sejo. Dom je sicer precej stran od cerkve, niso pa tako stran nekateri delničarji, kot razvidite iz tega poročila. Delničarji ki so bili na seji, so z veliko večino odglasovali, da naj se zborovanje vrši, predsednik pa ga je prepre-

čil s tem, da je vrgel kladivo in tako razbil sejo. Ko smo imeli otvoritev Slovenskega doma, se je vršil v cerkvi misijon. Če se bi direktorij tedaj kaj oziral na to, bi slavnost otvoritve gotovo odložil v prid misijona. Vršila pa se je na datum kot prvotno določeno.

Mnenje pisca tega dopisa je, da je bil dopis v "Prosveti" z dne 21. decembra na mestu. Povzročil je, da smo začeli razčiščevati pojme. Ali ste opazili, kako so vam priskočili na pomoč dopisniki "Amerikanskega Slovenca"? Tisti ljudje ne odobravajo ničesar in ne zagovarjajo ničesar, ako ni njim v prid — njim in njihovi cerkvenjaški koristolovski politiki.

Tako "se imamo" v La Sallu. Imamo društva vseh jednot, slovensko in angleško poslušajoča, imamo to in ono, imamo lep Dom, in če bi ga izrabili za napredno stvar — pa bi frančiškanski list ne bil tako zadovoljen z lasalsko naselbino v celoti kot je. Ne rečem, da smo razdeljeni med dobre in slabe kakor nas bo razdelil angel s trobento na sodnji dan, rečem pa, da bi bilo za napredek lasalskih naprednjakov vendarle dobro, če se bi bolj odločno zavzeli za napredek in zanj tudi kaj storili.

Obljubujejo viharje. Nič ne de, smo jih vajeni. Tudi se bliža pomlad, in z njo doba viharjev. Torej čemu se bi bali malo "sape"!

Namen tega dopisa ni, da bi povzročil kaka osebnostna sovraštva, kar je videl vsakdo, ki ga je čital. Pisan je z namenom koristiti napredni stvari v naselbini in upam, da bo ta namen tudi dosegel.

Kdo je avtor dopisa? Zagotavljam vas, da me ni strah dati pravi podpis, toda računam, da bo zanimanje večje, polemike več in vsled tega rezultat boljši, če enkrat ostanem samo še Watchman.

HALO, tepež! Mož in žena se tepeta! Hopsa, prideta dva, in ji pretepata moža! Potem pa postane najslavnejši zdravnik v Franciji. In se izve, da ni zdravnik. Glavo mu bodo odrezali na gilotini, in ženi je hudo, ker je še toliko dela neopravljenega. Ozdravil pa je mutasto dekle, — sicer pa boste videli in slišali kako se vsa stvar izteče, ako pridete

**v nedeljo 8. aprila
ob 3. popoldne**

**V DVORANO Č. S. P. S.,
1126-28 18th St.**

kjer dramski odsek kluba števil 1

vprizori slovito Molierjevo komedijo
v treh dejanjih in štirih spremembah

**"ZDRAVNIK PROTI
SVOJI VOLJI"**

Vstopnina v predprodaji 75c, pri
blagajni \$1.

IZ UPRAVNIŠTVA.

A. T., naš prijatelj v Kraynu, Pa., je poravnal zaostalo naročnino in ustavil list. Za vzrok navaja nestalno delo in pa, da je imel tisti, ki je z njim polemiziral v Proletarcu, več prednosti. A. T. je v tem oziru v zmoti, kajti njegov dopis je bil priobčen in če bi bil še odgovarjal svojemu protivniku, bi mu ne bil odklonjen. Čuti se užaljenega brez zadostnega povoda.

Iz par naselbin smo dobili večje število neprodanih izvodov Družinskega koledarja. Ker je ta koledar krasna knjiga, in ker rabimo sredstva, prosimo sodruge, da jih naroče, če imajo upanje, da jih razprodajo.

V tej številki je izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji. Ni tolikšen kot bi bilo za list potrebno, toda zastopniki, ki so navedeni v njemu, imajo zavest, da store najboljše. Pričakujemo, da se jim pridružijo tudi drugi.

Ako vam je naročnina potekla, ste bili pred nekaj dnevi o tem obveščeni. Prosimo vas, da jo poravnate ko hitro mogoče. List mora kriti svoje izdatke in zato potrebuje dohodke. Ko boste poslali svojo, opozorite prijatelja, naj se ob tej priliki naroči tudi on.

"Pod lipo" je mesečna revija, ki izhaja v Ljubljani, a ima sotrudnike tudi v Ameriki. Njeno ameriško zastopništvo je upravništvo "Proletarca". "Pod lipo" stane \$1.50 za celo leto. Za naročnike "Proletarca" je cena znižana za 50c, ako pošljejo poleg celoletne naročnine na "Proletarca" še en dolar, skupaj štiri, kar krije celoletno naročnino za oba lista. Poslužite se ugodnosti.

Ali ste dobili "Pod lipo" na ogled? Bila vam je poslana v namenu, da se nanjo naročite. Naročnik tega lista F. S. v Ciceru jo je pred več kot mesec dni vrnil in sporočil, da jo ne misli naročiti. V pismu pravi:

"Pod lipo" ne bom naročil, ker me starokrajška politika kakor tudi vesti ne zanimajo, drugič pa, ker vem, da imamo ameriški Slovenci dobro časopisje in literaturo, in naša dolžnost je, da jo podpiramo."

Za odkrito mnenje smu mu hvaležni, dasi z odgovorom ne soglašamo. Prvič, "Pod lipo" ni samo politična, ampak tudi poljudno znanstvena revija. Nje namen je tvoriti duševno vez med našim delavstvom

na Slovenskem z onim v Ameriki, na Primorskem in drugje. Novic ne prinaša. "Pod lipo" ni konkurenčen list nobenemu slovenskemu ameriškemu listu, ker nimamo take revije. Soglašamo pa, da je naša dolžnost podpirati dobre slovenske ameriške liste in to lahko storimo tudi če se ta ali oni naroči na "Pod lipo".

Eden izmed klubov, ki nikoli ne prezre važnosti ki jo ima "Proletarec", je klub št. 222 v Girardu, O. Dne 1. marca je zopet poslal \$16 listu v podporo; zelo malo je naselbin, kjer bi bil "Proletarec" proporcionalno tako razširjen kot je v Girardu; in če bi bil v vseh tako, bi imel najmanj petkrat toliko naročnikov kot sedaj. Klub je aktiven tudi v razpečevanju Koledarja, v agitaciji itd.

Z. A. Arko, Diamondville, Wyo., je poslal par naročnin in ob enem želi naslovnik naselbin v dotični okolici. Žal, da sedaj ni velik, zato upamo, da ga bo s. Arko povečal s številom novih naročnikov.

Prijatelj lista v okolici Eveletha, Minn., poroča o skrajno slabih delavskih razmerah. Delo v rudnikih je naporno in plača nizka. "Proletarec" ni razširjen, ker se ga ljudje boje. Res žalostna slika.

Zastopniki ter tajniki društev, ki sedaj pošiljajo vsote za prodane izvode Koledarja, ob enem pišejo, da je bila knjiga povsod dobro sprejeta. Za sodelovanje izrekamo vsem zahvalo. V slučaju, da želi še kdo Koledar, naj nam sporoči.

Te dni je veliko posameznikov ponovilo naročnino. Zanimiva so njihova pisma, ki skoro vsa soglašajo v opisovanju razmer. Bossi so arogantni, brezposelnih vse polno, plače majhne, ljudje nezadovoljni. To je Coolidgova prosperiteta in ker so ljudje ki ne čitajo delavskih listov nespametni, bodo letos zopet glasovali zanjo.

"A. S." ima kampanjo "slabih časov", ki jih hoče izkoristiti za svoje razširjenje. Zastopnikom prepušča polovico naročnine in tako je svoj agitacijski aparat upregel, da se ubrani krize. "Radnik" izkazuje v teku enega tedna nad 200 naročnin, ki so mu prinesle blizu tisoč dolarjev. Naši sodrugi pa so zaposleni s pomožno akcijo za premogarje, s predstavami in podobnimi deli. Vse to je v redu in pravilno. Imeti pa moramo v uvidu, da je za napredek našega delavstva "Proletarec" absolutno potreben. In čimbolj bo razširjen, več bo napredka.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadružne banke, (On account of Zadružna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadružni zavod.

PRIHODNJE PREDAVANJE V KLUBU ŠT. 1 J.S.Z.

CHICAGO, ILL. — V petek 23. marca bo v dvorani SNPJ. po seji kluba št. 1 predaval s. Andrew Kobal o drami. Podal bo kratek zgodovinski pregled s podatki in tolmačenjem starogrške in rimljanske, srednjeveške, novoklasične in moderne drame, skupno z opisom razvoja odra in konvencionalnosti. V svojem pregledu nam bo tolmačil značilne oblike (tipi) drame: tragedija, problematična igra, igrokaz, enodejanka, pantomina, tragikomedija, farsa, komedija.

Predavatelj bo govoril tudi o vsebini in tendenci nekaterih svetovno znanih dram moderne dobe v primeri s slovensko dramo.

Predmet je torej obširen in zelo dobro zamišljen. Da bo imel predavatelj čimveč časa, je potrebno, da začnemo s sejo točno ob 8. Pridite pravočasno. Opozorite na to predavanje tudi svoje znance. Vstopnina je prosta. — P. O.

Listu v podporo.

III. izkaz.

- Acosta, Pa.: George Kristell, \$1.00.
Clarendon Hills, Ill.: Jože Zavertnik, \$3.00.
Park City, Utah: John Strvašnik, \$1.00.
Johnstown, Pa.: Louis Gall, \$1.00.
Canonsburg, Pa.: Nabral in poslal Marko Tekavec, \$7.00.
Cicero, Ill.: Neimenovan \$3; Henry Delles, 50c, skupaj \$3.50.
Chicago, Ill.: Peter Bernik, \$3; Donald J. Lotrich, \$1.80; po \$1: Fred A. Vider, Dittert-Dfnek in J. J., skupaj \$7.80.
Waukegan, Ill.: Po \$1: Anton Skvarča in Anton Novak; Frances Artach, 80c, skupaj \$2.80.
Barberton, O.: Nabral v veseli družbi John Jan-kovich, prispevali so: Anton Kukovatz \$2; po \$1: Lovrenc Frank, John Fidel, Frank Kramar in John Jankovich, skupaj \$6.00.
Nokomis, Ill.: Klub št. 128, JSZ, \$15.32.
Collinwood, O.: Joseph F. Durn, \$2.40; James Kožel, \$2, skupaj \$4.40. (Poslal Jos. Pezdirtz.)
Girard, O.: Klub št. 222, JSZ, \$16.00.
Strabane, Pa.: John Chesnik, \$2.00.
Sheboygan, Wis.: Jake Rupnick, \$2.00.
Yukon, Pa.: Joseph Robich, 25c.
Cleveland, O.: Joseph Bajec, 50c, (poslal K. T.)
Skupaj v tem izkazu \$73.57, prejšnji izkaz \$108.52, skupaj \$182.09.

NAŠI ODRI.

O vprizoritvi "Poročne noči" v Canonsburgu

Dramatično društvo "Soča" v Canonsburgu, Pa., je vprizorilo dne 4. marca dramo "Poročna noč" v treh dejanjih s predigro, katere avtor je Ivan Molek. Dvorana, ki je posest društva št. 138 SNPJ., je precej prostorna in ima zelo izboljšan oder. To omogoča, da se bodo tu lahko predvajale tudi težje igre. Canonsburg, ali ako hočete, Strabane, kjer je glavni del slovenske naselbine, tvori nekako središče precejšnjega okrožja, v katerem je cela vrsta slovenskih naselbin. Medtem ko so drugod preteženo samo premogovniki, je Canonsburg tovarniško mesto; mnogo naših rojakov dela tudi v okoliških rovih (kadar ni stavke in premogovniki obratujejo). V dramatiki, upam, bo ta naselbina v prihodnjih letih napredovala toliko, da bo lahko tekmovala z onimi, ki imajo danes prvenstvo.

Ime "Poročna noč" vleče. Naše ljudstvo se ne ukvarja s klasiko in jo ne bi razumelo. Razume pa čisto natančno "poročno noč". Stari zakonci se je spominjajo, mladi sanjajo o njeni sladkosti, zaročenci hrepene po nji. Ampak to je igra, ne "burlesk", torej bi tisti, ki iščejo v nji nekaj zunanjega, tega ne dočakali. "Poročna noč" je lepa socialna drama. Ne bom jo opisoval, ker jo je vsakdo lahko čital v letošnjem "Ameriškem družinskem koledarju".

Predigra je bila jako lepo vprizorjena. Kostumi so odgovarjali, igralci so izvedli svojo nalogo dobro, in tako je ta molčeča slika, spremljana z godbo, napravila na gledalce fin vtis. V dvorani je vladala za časa predigre popolna tihota; to sicer ni da bi se hvalili, a če pomislimo na pritožbe vseh naših kritikov, je to že nekaj, kar se lahko pove.

Rudniškega kapitana Wilsona je predstavljaj John Koklič. Poglobil se je v vlogo in jo igral izborna. On je zelo sposobna moč našega odra. Mary Polk, predstavljajoč njegovo ženo Violo, je pomen vloge dobro zapopadla. Če se ne motim, je bila sedaj prvič na odru, in vpoštevajoč to, je igrala zadovoljivo. Za vlogo Kube bi režiser ne mogel pogoditi boljše igralka kot je Matilda Progar. Rudniški ravnatelj Grabsack je bil Joe Zupančič. Obleka, nastop, geste, vse je nas uverilo, da imamo pred seboj resničnega kompanijskega direktorja. Vlogo rudarja Jurmana je imel

VESELICA SKUPNIH DRUŠTEV COLLINWOOD, O. S. N. P. J.,

— ki jo prirede —

"V BOJ", "MIR", "VIPAVSKI RAJ", "LOYALITES" IN "STRUGGLERS"

v nedeljo 25. marca v Slov. del. domu, 15333 Waterloo Rd.

Polovica prebitka za stavkujoče rudarje. PLES V OBEH DVORANAH. V eni igrajo Arcadien Melody Pilots in v drugi Barbičev orkester.

NA SPOREDU KUPLET, GOVORI IN IGRA.

Pričetek točno ob 3. popoldne. Vstopnina 50c. Otroci pod 10. letom v spremstvu vstopnine prosti.

Peter Dolenc. Jurman predstavlja rudarja, ki se ženi, a je brez sredstev. Ima sicer delo, toda je kupljeno in ga ni še plačal. Prosi Wilsona in njegovo priljubljenost, da bi nekaj časa počakala. Kapitan je pripravljen, a hoče njegovo nevesto za — prvo noč. Vloga ni dolga, je pa zelo važna. Dolenc je bil v nji kot aktor dober, motila pa je tihota njegovega glasu. Ker je večja moč, bo to hibo lahko odpravil. Josipina Pleskovič je predstavljala Jurmanovo nevesto. Josepina je običajno živahne narave, na odru pa je bila kar zahteva od nje vloga. Njena mati (Frances Tekavec) je pokazala vsa materinska čustva ter ugibala skrivnosti, dvomila in spraševala. Naj le pride še na oder! Anton Mavrič v vlogi rudarja je bil — rudar, kakršen je portretiran v igri. Pride boječe, vpraša za delo, ga dobi, ves vesel odide, najbrž kam kam pit. Rudarjeva žena (Mary Baloh) je pač žena, ki želi, da bi njen mož prinašal domov večji ček. Zave se, da imajo bossi navadno dober apetit, pa prinese kapitanu okusno potico. Ali ni se dal omehčati, odklonil je povišati plačo njenemu možu, ona pa je njemu odklonila potico. Prijetna vloga, ki zahteva, kakor vsaka druga, da ji je človek več. Mary jo je izvršila prilično dobro. Frank Tomšič je bil policaj na mestu in je sposoben za to službo tudi drugje, ne samo na odru. — Režijo je imel John Kern, ki se je resno potrudil za čimboljšo vprizoritev.

Sodelovalo je mladinsko tamburaško društvo in pevski zbor "Ilirija". Seliškarjev "Rudnik" je deklamiral 12-létni Wm. Tomsich, sin Ignacija Tomšiča. Pesem "Delavec" je deklamiral Agnes Progar.

Pohišstvo, ki se ga za to predstavo potrebuje na odru, je brezplačno posodila družina John Česnika st.

Okrog tri sto udeležencev je posetilo predstavo, kar je v teh časih v tem kraju mnogo. Izmed okoliških naselbin je bila najboljše zastopan Moon Run. — Avdijsenca pa je bila pač taka kakršna je več ali manj v vseh naših naselbinah. Nekaj se jih vedno dobi, ki nimajo smisla za dramo, rekel bi, nimajo moči razu-

meti dušo drame, pa se smejejo tam kjer najbolj oglašajo svojo nevednost. Na koncu te igre se dogodi tragičen umor. Nekaj udeležencev pa se zakrohota — bog se jih usmili! Samo da jih je par takih, pa pokvarijo celoto. Upam, da bo Canonsburg gojil slovensko dramo naprej, neglede na običajne in slučajne ovire. — *Kritik.*

Agitatorji na delu.

Naročnin na "Proletarca" so poslali:

Anton Jankovich, Cleveland, O.	14
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.	13
John Bozich, Collinwood, O.	13
K. T., Cleveland, O.	9
George Smrekar, Aliquippa, Pa.	7
Frances Artach, Waukegan-No. Chicago, Ill.	5
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	4
Jake Rupnick, Sheboygan, Wis.	3
Joseph Lever, Cleveland, O.	3
John Kosin, Girard, O.	2
John N. Jackson, Mullan, Idaho	2
Frank Medveshek, Slickville, Pa.	2
John Rednak, Braddock, Pa.	2
Z. A. Arko, Diamondville, Wyo.	2
Frank Klun, Chisholm, Minn.	2
John Mrzel, Dilles Bottom, O.	2
Tony Zupančič, Greensboro, Pa.	1
John Henigman, Bridgeville, Pa.	1
Frank Žerovec, Kenosha, Wis.	1
John M. Stonich, Pueblo, Colo.	1
Frank Martinjak, LaSalle, Ill.	1
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	1
John Koplenik, Mt. Oliver, Pa.	1
Joseph Robich, Yukon, Pa.	1
Steve Milavec, Nokomis, Ill.	1
Marko Tekavetz, Canonsburg, Pa.	1

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (le) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerno.

Postrežba točna.

V ŠČIPCI

NE GRE TAKO!

Moj prijatelj Jovo kolekta vse križem za "Radnik". Za svoje vzdrževanje v teku par let od kar je dnevnik je "Radnik" nabral okrog trideset tisoč ameriških orlov. Jovo hoče še več — vse za radnikovce v uradu "Radnika". Jovo je tudi za stavkarje in se silno jezi nad SNPJ. in slovenske socialiste, češ, da podpora za stavkarje krivično dele. — *Pittsburska cekarica.*

PETDOLARSKI KANDIDAT ZA DELEGATA PORAŽEN.

V sredo 7. marca je bil v društvu št. 1 SSPZ. v Chicagu velik dan. Dva delegata je izvolilo. "Predsedništvo" Bingelj je kandidiralo, v svoji predsedniški poslanici pa je priporočalo, naj znašajo dnevničke pet dolarjev. V SSPZ. jih namreč plačujejo društva. Vsakega delegata se voli posebej. Ko so glasovali za prvega, je Bingelj "sijajno" propadel. Zmagal je Victor Skubic. Pri drugih je zmagal Zlogar, ki je predlagal, da naj bodo dnevničke \$8. Bingelj je dobil devet glasov. Tudi "Ferrerjev" Debelak je propadel enako "častno" kot Bingelj. "Narod je izpregovoril"! Pa je čuden narod. Svojemu lastnemu predsedniku izreče na tak brutalen način nezaupnico! Kdo pa se bo v Indianapolisu sedaj tepel, da postane "G.S." glasilo SSPZ.? — *Galerist.*

GOVORNIŠKA ŠOLA V NEFFSU.

Pri številki 4 se vežba za govornika "progresivac" Sepić. Govori in govori, po 15 minut, pol ure, tri četrt ure — člani dremajo, zdehajo, se zgražajo, a Sepić sede šele, ko nima več besedi. — *Zdehavec.*

VELIKE ALI MALE KONVENCIJE.

Jaz sem odločno za velike konvencije! Vsak član bi moral biti delegat, pa ne bi nihče kikal proti kon-

venciji in referendumov bi bilo manj. V Waukeganu je plačala SNPJ. vožnjah stroškov in dnevničke v vsoti \$50,000, kot je bilo poročano v Prosveti. Še stopetdeset tisoč capakov, pa bi lahko imelo namesto tri sto vsaj devet sto delegatov! — *Demokrat*, ki želi, da bo izvoljen za delegata.

KAJ JE ENAKOPRAVNOST?

Prvi dober član: Plačujemo vsi enako, zahtevamo za vsako društvo enake pravice, vsako naj ima svojega delegata!

Drugi dober član: Ni res, kar praviš! Računaj, pa dokaži, da je to kar ti trdiš, res enakopravnost.

Tretji dober član: Brata moja, enakopravnosti ni, razun v Clevelandu na 6418 St. Clair Ave. Tam jo dobiš vsak delavnik za \$6 na leto. — *Jerry Pengov.*

ŠPAS V DETROITU.

Detroitški župnik Ambrožič predlaga Bartuloviču, da mu najame za teden dni Slov. del. dom, kjer bi ponovil svoj misijon, potem pa bi bila "debata", če treba do jutra. Tako ima torej Bartou priliko debatirati cele noči skozi teden dni. Po komediji ne bo konec ne enega ne drugega, in tudi ljubi farani ter drugovi radikali ne bodo nič pametnejši, kvečjemu trudnejši. — *Banger.*

IZDAJALSKO POČETJE "DELAVCA".

Bartulovičev "Delavec" ponatiskuje skoro vse svoje vesti iz "kontrarevolucionarne", "protidelavske" Prosvete, kar znači, da je v zvezi z "najglednejšimi" protivniki "radniške klase". Naj "Delavec" pove, čemu to "dela", kajti inace bo moral kmalu iz Fordovega mesta.

ALI SO RIBNIČANJE RAZŠIRILI DVORANO S.N.P.J.?

V "Glasilu otrob" piše Bingelj, da ima SNPJ. v Chicagu dvorano, v katero spravi lahko najmanj 500 delegatov in še par sto drugih poslušalcev v svojo notranjost. — Od kar je bila zgrajena, je torej zelo pove-

H. Gregory Prusheck, SLOVENSKI UMETNIK

141 Asbury Ave.,

Evanston, Ill.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6787, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izvenzaj tork in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se tople priporočam.

čana brez stroškov za SNPJ. V uradni zabeleži v stavbinskem uradu se glasi, da ima prostora za 399 sedežev. V slučaju gneče se stlači vanjo nad pet sto ljudi, toda je treba stati. Bingelj jo je povečal po ribniško, kar je SNPJ. v veliko korist, zato predlagam, da se ga ponovno sprejme v to Jednoto. — *Urbanov Urban.*

ALI JE LOJZE V ZMOTI?

Editorial v "A. D.", priobčen nedavno, pravi med drugim: "Te dni smo se ozirali po statistiki smrtnih slučajev Slovenske dobrodelne zveze in tekom zadnjih deset let nismo mogli dobiti niti enega slučaja, da bi kak član zveze umrl star 65 let, kaj šele več. Da, niti pri 60 letih nismo nikogar dobili. Vsi so umrli mlajši. Naporno delo naših ljudi je dobra žetev za smrtno koso..."

Vidite, Lojzetov list tukaj priznava, da ni vse zlato kar se svetli. Včasih hvali prosperiteto da je kaj, včasih se bahi da imamo svega in svašta, potem pa prizna, da delajo naši ljudje tako težko, da ne dočkajo niti posamezni člani SDZ. 60 let starosti. — L. Z.

MILIJON TUJCEV NA EVHARISTIČNEM KONGRESU.

"Radniku" naj bo pojasnjeno, da na čikaškem evharističnem kongresu ni bilo niti 150,000 tujcev. To so tedaj izjavili uradi železniških družb ter čikaški hotelirji. V Chicagu in okolici je nabrž precej nad milijon katoličanov, ampak niso "tujci". Naj se uredniki "Radnika" nauče, da je tudi za radniško novino dobro, če polaga važnost na točnost. Delavcem ne koristijo, če se poslužuje "lažnjih" argumentov kadar se bori proti kakšni stvari. — *Rinkovič.*

V TRBOVLJAH PIJEJO.

Leta 1927 so v Trbovljah popili 836,050 litrov vina, 22,251 litrov žganja in 7,522 litrov špirita. Pivo v tej statistiki ni vključeno. Za to pijačo so dali delavci v Trbovljah približno 11,000,000 dinarjev (v ameriški veljavi okroglo \$19,600). Trbovljčanje so zapili

štiri milijone dinarjev več kot pa znaša ves njihov občinski proračun. En list vprašuje: Kaj imamo od tega? In odgovarja: Prenapolnjene ječe, bolnišnice in norišnice.

(V tolažbo našim ljubim rojakom v Trbovljah jim sporočamo, da zapijemo tukaj povprečno mnogo več, dasi imamo zakon, ki nam prepoveduje piti.)

M. PLETERŠNIK — PLAGIJATOR!

Znani slovenski jezikoslovec M. Pleteršnik se je mnogo ukvarjal s slovarji. Njegov besednjak je zelo sloveč. Sedaj pa je padla nanj čudna senca. Prišel mi je v roke Bingljev "G. S." in sem videl v njemu "Razlago naših tujk". Podpisan je Bingelj pod psevdonomom (tudi "tujka", ki potrebuje razlago) Zvonko Novak. Če primerjate Pleteršnikov slovar in to razlago, pa vidite takoj, da je Pleteršnik pred mnogimi leti plagiral iz sedanjega letnika Bingljevega "G. S."

Zanesljivo zavarovanje zdravja.

Zdravje je predragoceno da bi ga izpostavljali nevarnim eksperimentom in ker želite zdravilo, ki bi odpravilo vzrok neredom, rabite Trinerjevo Grenko VINO, katero slovi ž 38 let za najboljšo želodčno toniko in za izborno odvajalno sredstvo. Poskusite, pa se boste hitro prepričali! Pri vseh drugistih. Pišite na Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., za BREZPLAČEN VZOREC. Priložite 10c za pošiljalne stroške.

Kupon za brezplačen vzorec.

Ime

Ulica

Mesto

N3

VEČ KOT 40 LET

služi ta banka verno in pošteno vsem, ki njeno službo potrebujejo v bančnih poslih. Tisoče ljudi ji je poverilo prihranke, kateri znašajo mnogo milijonov dolarjev.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

vogal zapadne 19. ul. in Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Največja slovanska banka v Ameriki.

URADNE URE: od 9. zjutraj do 4. popoldne, v ponedeljek in soboto
od 9. zjutraj do 8. zvečer.

ZA VELIKONOČNO POTOVANJE V JUGOSLAVIJO SE OBRNITE NA NAS